

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการ
ของกลุ่มทักลานโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี

Participatory Action Research, Potentiality Development for Management
of Tub-lan Home Stay at Buprame subdistrict, Prachinburi province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุขุมารณ์ ชันธุ์ศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรชัย กุลชัย

สาขาวิชาบริหารธุรกิจและพัฒนารเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

RCH

G

155

.T5

ส ๗๑๑ ก

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน

ของคณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ประจำปี 2551

เลขหมู่.....

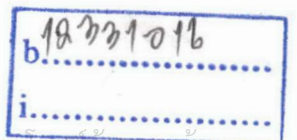
120256

เลขทะเบียน.....

19 ก.ย. 2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารของงานสารสนเทศเพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการของกลุ่มทึบลานโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

(ภาษาอังกฤษ)

Participatory Action Research, Potentiality Development for Management of Tub-lan Home Stay at Buprame subdistrict, Prachinburi province

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ของกลุ่มทึบลานโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการของกลุ่มทึบลานโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการดำเนินงานและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของกลุ่มทึบลานโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี มีสมาชิก 10 หลังคาเรือน แต่มีบ้านพัก 5 หลังคาเรือน อีก 5 หลังคาเรือนเรือนเป็นสมาชิกที่ทำเกษตร เช่นปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงปลา ผลไม้ปลอดสารพิษ สมุนไพร รูปแบบการจัดการเป็นแบบรวมศูนย์ในการตัดสินใจมอบให้ประธานกลุ่มเป็นหลักในการต้อนรับหรือประสานงาน จัดการโปรแกรมการท่องเที่ยว มีการทานอาหารเย็นร่วมกันบริเวณบ้านของประธานกลุ่ม การจัดการเรื่องการเงินที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวเจ้าของบ้านจะได้ค่าพักค้าง 100 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ในส่วนค่าอาหารจะรับประทานร่วมกันที่บ้านประธาน สมาชิกที่มาช่วยงานการต้อนรับก็จะได้รับค่าตอบแทน ที่ผ่านมานักท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มศึกษาดูงานเป็นส่วนใหญ่ โดยระบบการจองที่พักต้องแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 อาทิตย์ ยังไม่มีระบบการวางมัดจำก่อนแต่ที่ผ่านมายังไม่เกิดปัญหาการไม่มาของนักท่องเที่ยวเมื่อแจ้งมาแล้วส่วนหนึ่งมาจากการเป็นคณะศึกษาดูงานที่มีหน่วยราชการติดต่อประสานงาน แต่ในเรื่องความรู้เรื่องการจัดการและการต้อนรับยังต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น โดยเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาดูงานที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้เพิ่มพูนความรู้ด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีแนวคิดการปรับตัวให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนระดับตำบล เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

คำสำคัญ : โฮมสเตย์ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำนำ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการของกลุ่มตำบลโฮมสเตย์ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงาน และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ของกลุ่มตำบลโฮมสเตย์ และเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการของกลุ่มตำบลโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในของชุมชนตนเอง โดยให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการระดมความคิด แสดงความคิดเห็น กำหนดรูปแบบและโปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการบริหารการท่องเที่ยวในชุมชนเองได้ ตลอดจนกำหนดการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาพักด้วยรายการอาหารพื้นบ้านที่เป็นลักษณะดั้งเดิมของชุมชน โดยช่วยกันกำหนดรายการอาหารให้สอดคล้องกับโปรแกรมการท่องเที่ยว ควบคู่กันไปปรับเปลี่ยนพืชผักไปตามฤดูกาลที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการฝึกให้ชุมชนเรียนรู้ที่จะบริหารจัดการและคิดรายการอาหารที่น่าประทับใจมาต้อนรับ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้สู่ชุมชน เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้ธุรกิจการท่องเที่ยวของชุมชน อันนำไปสู่รายได้ที่มั่นคงต่อตนเองได้และชุมชนต่อไป

ผศ.สุชมาภรณ์ จันทร์ศรี

ผศ.พีรชัย กุลชัย

คณะผู้วิจัย

30 กันยายน 2551

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการของกลุ่มทับลานโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความร่วมมือของชุมชนทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรและผู้ประกอบการกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนบ้านบุพราหมณ์หลาย ๆ กลุ่ม ที่ประกอบการโฮมสเตย์ในจังหวัดปราจีนบุรี ทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความเป็นกันเอง สละเวลาอันมีค่ายังให้ความร่วมมือ พุดคุย จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อการบริหารจัดการโฮมสเตย์ของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีคณะผู้วิจัย รวมทั้งนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุก ๆ คนที่ร่วมลงพื้นที่ จัดเวทีเสวนา สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และผู้วิจัยได้นำคณะผู้จัดการโฮมสเตย์ทับลานไปดูงานการบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่จังหวัดอุบลราชธานี ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้



สารบัญ

	หน้า	
บทคัดย่อ	ก	
คำนำ	ข	
กิตติกรรมประกาศ	ค	
สารบัญ	ง	
สารบัญตาราง	จ	
บทที่ 1	ความสำคัญ และที่มาของการวิจัย	1
บทที่ 2	การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง	4
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย	14
บทที่ 4	ผลการศึกษาและวิจารณ์ผล	15
บทที่ 5	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	42
บรรณานุกรม		43
ภาคผนวก	ชื่อผู้เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ฯ	44

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ โสมสเดย์บ้านทับลานระหว่างปี มกราคม 2549 ถึง กันยายน 2551	20
ตารางที่ 2	นักท่องเที่ยวและคณะที่มาศึกษาดูงาน เข้าพักที่ทับลาน โสมสเดย์ ระหว่าง ปี 2549-2551	23
ตารางที่ 3	แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี	25
ตารางที่ 4	กลุ่มต่างๆ คาดว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลบุพราหมณ์	27
ตารางที่ 5	อาหารพื้นบ้านของชุมชนตำบลบุพราหมณ์	29
ตารางที่ 6	ปฏิทินกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมชาวตำบลบุพราหมณ์	30
ตารางที่ 7	กำหนดการในการศึกษาดูงาน	31
ตารางที่ 8	สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาดูงานของกลุ่มที่ 1	32
ตารางที่ 9	สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาดูงานของกลุ่มที่ 2	32
ตารางที่ 10	สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาดูงานของกลุ่มที่ 3	33
ตารางที่ 11	สรุปกิจกรรมที่ตำบลบุพราหมณ์ต้องการนำเสนอต่อนักท่องเที่ยว	35
ตารางที่ 12	สิ่งที่ชุมชนตำบลบุพราหมณ์อย่างสื่อกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน	39
ตารางที่ 13	สมาชิกที่เปิดบ้านเป็น โสมสเดย์ก่อนและหลังการศึกษาดูงาน	40

บทที่ 1

ความสำคัญ และที่มาของการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เข้าใจธรรมชาติ มีการจัดการเพื่อรักษาระบบสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน อีกทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ต้องการความรู้ ประสบการณ์ใหม่ เรียนรู้และเข้าใจวิถีชีวิตชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความตระหนักมีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว โดยชุมชนได้สร้างรายได้ที่ยั่งยืน องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการท่องเที่ยวคือที่พัก (Accommodation) ซึ่งได้มีการกล่าวถึงที่พักแบบโฮมสเตย์อย่างแพร่หลาย โฮมสเตย์ (Home Stay) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เป็นการจัดการที่พักของชาวบ้านในชุมชนให้แก่ผู้มาเยือนด้วยความยินยอมและเต็มใจของเจ้าของบ้าน ซึ่งบ้านพักที่ให้บริการต้องมีห้องพักหรือพื้นที่ที่สามารถรองรับและสามารถให้บริการแก่ผู้มาเยือนได้ตามขีดความสามารถ การพักร่วมกับชาวบ้านก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวเป็นการสร้างความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ในวิถีชีวิตชุมชน เกิดทัศนคติ (Attitude) ที่ดีต่อชุมชน ที่มาจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันรวมทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับความประทับใจ และความพึงพอใจ (Appreciation and Impression) จากวิถีชีวิตและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนด้วย (มธุรส, 2544) โดยการจัดทำโฮมสเตย์ต้องมองว่าบ้านไม่ใช่แค่เป็นที่พักเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วย คน และจิตวิญญาณของชุมชน และสิ่งสำคัญการเต็มใจที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบของโฮมสเตย์ ต้องให้ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง มีส่วนร่วมในการจัดการ มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

ปัญหาและผลกระทบของการจัดโฮมสเตย์ในชุมชน คือ 1) ปัญหาด้านความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ระดับการบริการและความไม่พร้อมของเจ้าของบ้านในการรับนักท่องเที่ยว 2) ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว 3) ปัญหาความแตกแยกของชุมชน/ ความขัดแย้ง การแข่งขันกันเนื่องจากผลประโยชน์ที่ได้รับ 4) ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างแขกผู้มาพักกับเจ้าบ้าน 5) ปัญหาความบิดเบือนทางวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางท้องถิ่น 6) ปัญหาความปลอดภัย (สำหรับแขกผู้มาพักและเจ้าของบ้านเอง) 7) ปัญหาความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัว 8) ปัญหาความไม่ชัดเจนของนโยบายของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น 9) ปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร และ 10) ปัญหาด้านการตลาด เครือข่ายของการสำรองที่พัก การประชาสัมพันธ์ (ชววิทย์ ศิริเวช

กุล, 2544 รัตนภรณ์ มหาศรานนท์, 2546 และ Peterson Erick Holm, 2544) แต่อย่างไรก็ตามการจัด
โหมสเคย์ในพื้นที่ชุมชนก็ยังคงเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนจากการสร้างอาชีพใหม่ ธุรกิจ
ต่อเนื่องกับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว จนเกิดการเรียนรู้
ร่วมกัน

“ตำบลโหมสเคย์”ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี เกิดจาก
การที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบุพราหมณ์ได้ให้ไปประชุมหาแนวทางที่จะให้เกิดการท่องเที่ยว
ชุมชนโดยชุมชนขึ้นในจังหวัดปราจีนบุรี ได้มีการชักชวนนางบุญจันทร์ ดากลาง ซึ่งปัจจุบันอายุ 62 ปี
อดีตเป็นข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข และได้ early retire ก่อนเกษียณอายุราชการ 1 ปี ทำสวน
ผสมผสานตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่จำนวน 6 ไร่ อยู่ที่ หมู่ 1 ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี จังหวัด
ปราจีนบุรี ได้ไปศึกษาดูงานโหมสเคย์ที่คลองยายคำ จังหวัดจันทบุรี หลังกลับมาได้พูดคุยกับสมาชิกใน
ชุมชนถึงศักยภาพของพื้นที่พบว่า บ้านตำบลโหมสเคย์เป็นป่าเขาที่มีความร่มเย็นสมบูรณ์ ภูเขาเต็ม
ไปด้วยสมุนไพรธรรมชาติมากมาย อีกทั้งประเพณีของชุมชนยังมีความเชื่อเพื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มี
แหล่งน้ำธรรมชาติและอ่างเก็บน้ำโครงการพระราชดำริอยู่ใกล้เคียง มีความสงบ ชุมชนทำการเกษตร
เป็นส่วนใหญ่ ปัจจัยทั้งหมดเอื้อที่จะทำให้เกิดโหมสเคย์ขึ้นในพื้นที่ เมื่อหารือร่วมกันแล้วทำให้เกิด
ความคิดที่อยากจะทำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโหมสเคย์ขึ้นในชุมชน และสมาชิกในชุมชนได้ให้ความ
สนใจเนื่องจากมีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยกว้างขวางเพียงพอสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ และได้มีการพา
สมาชิกชุมชนชอย 1 ตำบล ไปดูงานโหมสเคย์ที่บูโทรโหมสเคย์ ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว จ.
นครราชสีมา ซึ่งได้ใช้โหมสเคย์นี้เป็นต้นแบบ พบว่าลักษณะภูมิประเทศ ความเป็นอยู่ของประชาชน
คล้ายคลึงกัน หลังจากการดูงานจึงได้ก่อตั้งกลุ่มตำบลโหมสเคย์ขึ้นในเดือนมีนาคม 2549 โดยมีบ้าน
เข้าร่วมทั้งหมด 8 หลัง เนื่องจากเป็นกลุ่มโหมสเคย์ที่ตั้งขึ้นมาใหม่การดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศยังต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินงานและการจัดการที่เหมาะสมและ
สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนตำบล รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ดังนั้นงานวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องมือและโมเดลสำคัญที่จะทำให้กลุ่มโหมสเคย์ตำบลและชุมชน
ได้เรียนรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโหมสเคย์ของตำบลอย่างยั่งยืนต่อไป

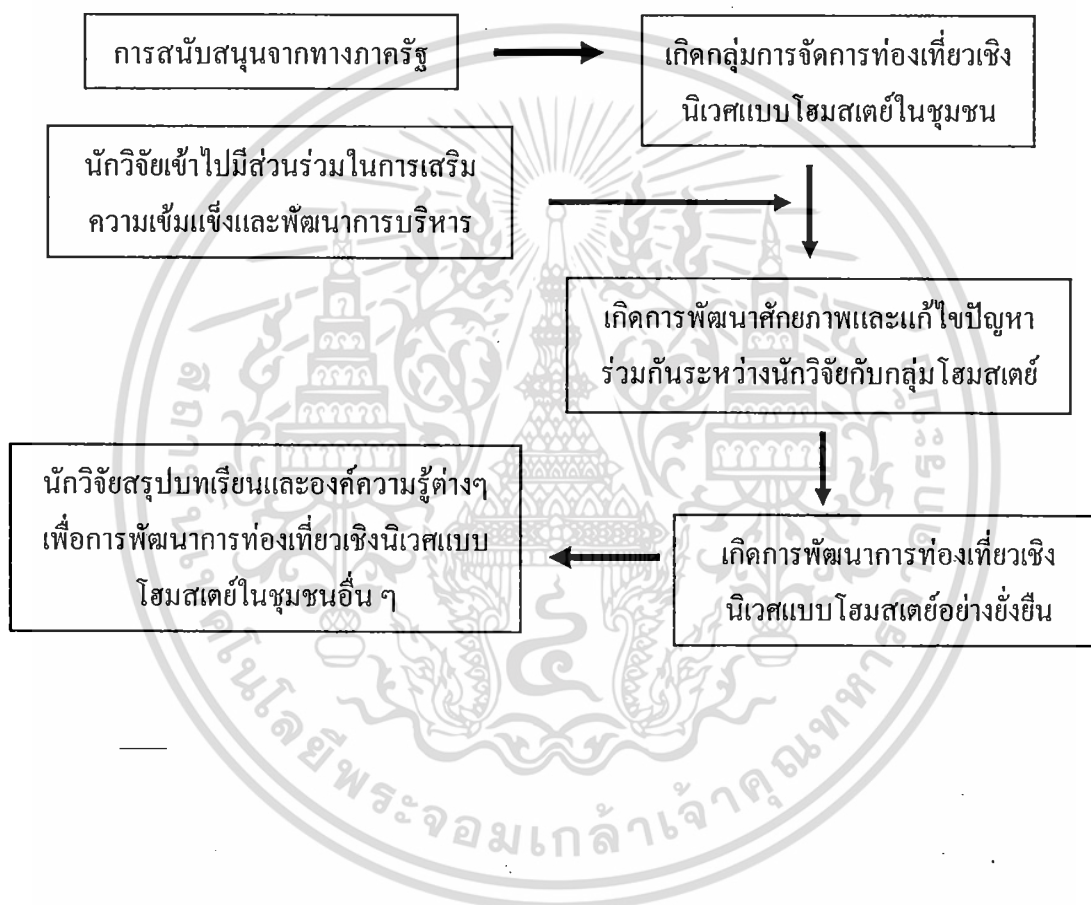
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโหมสเคย์
ของกลุ่มตำบลโหมสเคย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการของกลุ่มตำบลโหมสเคย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี
จังหวัดปราจีนบุรี

ขอบเขตของโครงการวิจัย :

ศึกษาประวัติ การดำเนินงาน การจัดการ ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ และพัฒนาศักยภาพของกลุ่มตำบลโฮมสเตย์ โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ การแบบมีส่วนร่วม

ทฤษฎี สมมุติฐานและกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย



บทที่ 2

การท่องเที่ยววรรณกรรมและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของโฮมสเตย์

1. ความเป็นมาของโฮมสเตย์ในโลก

โฮมสเตย์ (Home stay) เป็นแนวคิดใหม่ทางการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ได้รับแนวคิดมาจากประเทศตะวันตก การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์เริ่มในทวีปยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ผู้คนเริ่มแสวงหาความสุข หาแหล่งท่องเที่ยวและที่พักที่ห่างไกล มีการท่องเที่ยวในเขตชนบท และเนื่องจากที่พักมีราคาแพง จึงมีการเกิดที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวใหม่ๆ ประเทศออสเตรีย เป็นประเทศแรกในยุโรปที่มีการท่องเที่ยวและพักแรมแบบบ้านพักในฟาร์ม (Farm house) หลังจากนั้นประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรปเริ่มดำเนินการ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ เยอรมนี ไอร์แลนด์ ซึ่งจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น Bed and Breakfast เกสต์เฮาส์ (Guest House) และโฮมสเตย์ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน แต่มีชื่อเรียกที่แตกต่างตามวัฒนธรรมและพื้นที่ประเทศ แต่ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มาพักเป็นแขกของบ้านที่ไม่ใช่นักท่องเที่ยว (Be a guest not just a tourist) และอยู่ในชนบทที่ห่างไกล สามารถเรียนรู้วิถีชีวิตของเจ้าของบ้านและชุมชน (นงลักษณ์, 2546 และ โฮมสเตย์, 2548)

การท่องเที่ยวแบบชุมชน (Community Based Tourism) เป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่มีการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งการจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สินค้าหัตถกรรม ของที่ระลึก มีกิจกรรมที่แสดงด้านวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และการพักค้างแรมในชุมชน

2. ความเป็นมาของโฮมสเตย์ในประเทศไทย

ความเป็นมาของโฮมสเตย์ในประเทศไทย เกิดขึ้น จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชน และรัฐบาลมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยการสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขายทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน กิจกรรมของโฮมสเตย์จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้แพร่หลายอย่างมากในปัจจุบัน ทั้งจากภาครัฐ และเอกชน รวมถึงชุมชนต่างๆ ในการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งการพักแบบโฮมสเตย์เกิดขึ้นมานานแล้วโดยในยุคเริ่มต้น (ปี 2503-2525) พบว่ามีการพักแรมแบบโฮมสเตย์ที่กระจายในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตในชนบท รวมถึงกระจายในนักท่องเที่ยวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่า โดยเฉพาะในภาคเหนือที่มีการเที่ยวแบบเดินป่าโดยพักกับชาวเขาและขึ้นอยู่กับเส้นทางเดินป่า

ในยุคกลาง (ปี 2526-2536) การท่องเที่ยวแบบเดินป่าได้รับความนิยมมากขึ้น การพักแรมแบบโฮมสเตย์ได้รับการพัฒนารูปแบบและกิจกรรมที่กระจายไปยังหมู่บ้านชาวเขา ซึ่งก็เริ่มมีปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม

และยุคปี 2537- ปัจจุบัน เป็นยุคที่เน้นการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระยะปี 2537-2539 เริ่มมีนักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวในรูปแบบการพักผ่อนแบบโฮมสเตย์ พื้นที่ดำเนินการเรื่องโฮมสเตย์แรกๆ เป็นพื้นที่ที่องค์กรพัฒนาเอกชนไทยเข้ามาดำเนินการ เช่น เกาะยาว จังหวัดพังงา ภายหลังก็เริ่มมีกลุ่มอื่นจัดตั้งเพิ่มขึ้น ได้แก่ หมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านแม่ทา จังหวัดเชียงใหม่ บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา และตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา ได้มีการเคลื่อนไหวในกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว มีการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Ecotourism) และที่พักแบบโฮมสเตย์

จากการประกาศของรัฐบาลในปี 2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย ทำให้ทุกหน่วยงานสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการขยายตัวและจัดการการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น ก่อให้เกิดการพักผ่อนแบบโฮมสเตย์ เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ บ้านทรงไทยปลายโพพทาง จังหวัดสมุทรสงคราม และพื้นที่ชนกลุ่มน้อยที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้วยเช่นกัน และในปัจจุบันพบว่าการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ได้รับความนิยมมากขึ้น (www.homestaythailand.com, 2548) ซึ่งการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เป็นทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชน หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในประเทศไทย เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษา การเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน โดยในแต่ละชุมชนที่ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งต่างจากชุมชนพื้นบ้านทั่วไป เช่น คีรีวงที่นักท่องเที่ยวจะเรียนรู้การทำสวนสมรม เป็นต้น การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จึงเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นจุดขายทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมชนบทเพื่อให้เกิดรายได้กับคนในชุมชนแต่ไม่เชื่อว่าทุกชุมชนสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวแล้วประสบความสำเร็จได้ทั้งหมด

แนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

ในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ มีหลักการในการจัดการท่องเที่ยวเบื้องต้นที่ผู้ดำเนินการจัดการโฮมสเตย์จะต้องตระหนัก และคำนึงถึง ซึ่งได้แก่

1. องค์กรประกอบด้านพื้นที่ Michael MacNulty (อ้างในนงลักษณ์, 2546) ได้กล่าวไว้คือ พัฒนาด้านองค์ประกอบของพื้นที่ที่ต้องคำนึงถึงคือ

1.1 พื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ได้แก่ ป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ทะเล เป็นต้น

1.2 พื้นที่หลัก หมายถึง พื้นที่ชนบทที่ยังคงสภาพเดิมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้านที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่ เช่น สวนเกษตร สวนผลไม้ การประมงพื้นบ้านซึ่งบ้านพักแบบโฮมสเตย์จะอยู่ในพื้นที่เหล่านี้

1.3 พื้นที่สนับสนุน หมายถึง พื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ ร้านค้า เป็นต้น

โดยทั้งสามองค์ประกอบสามารถรองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โสมสเคย์ ซึ่งได้แก่ ความต้องการที่พักแรมในชนบท ต้องการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับบางพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความโดดเด่นด้านทรัพยากรสามารถใช้การจัดโสมสเคย์เข้ามาเป็นกิจกรรมเสริมเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยู่ในชุมชนนานขึ้น ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่มีความโดดเด่น แต่ก็ได้มีการพยายามจัดโสมสเคย์เข้ามาเป็นกิจกรรมที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้ชุมชน เป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนจากระยะเวลาการพักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น (มธุรส, 2544)

โดยมีหลักการจัดการเบื้องต้นที่ผู้ดำเนินการจัดการ โสมสเคย์ต้องตระหนักและถือว่าเป็นบริการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับในพื้นที่คือ (อึ้ง โนนงลักษณ์, 2546)

- วิธีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท โดยคงความเป็นดั้งเดิมของชุมชนที่ไม่มีการตัดแปลงประเพณีและวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
- วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีความน่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวและชุมชน
- ห้องพักที่สะอาดพร้อมอาหารที่ถือเป็นมาตรฐานเบื้องต้น
- กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยผู้ดำเนินการต้องวางแผนหรือเตรียมรายการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวหรือพาชมวิถีชีวิตแล้วแต่ความเหมาะสมเพื่อสร้างความเพลิดเพลินและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต

ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบ โสมสเคย์ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงมีความสำคัญสำหรับการเป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว และเป็นสิ่งที่ผู้ดำเนินการจัดการ โสมสเคย์จะต้องคำนึงถึง เพื่อให้การจัดการด้านพื้นที่สามารถดึงดูดใจในการท่องเที่ยว และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวคือ 1) ความต้องการที่พักแรมในพื้นที่ชนบท ครอบคลุมถึงที่พักแรมประเภทต่าง ๆ 2) ความต้องการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค สาธารณูปการ (อึ้ง โนนงลักษณ์, 2546) ที่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นพื้นที่ชนบท มีพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง

2. นักท่องเที่ยวแบบโสมสเคย์

2.1 ลักษณะของนักท่องเที่ยวแบบโสมสเคย์ นักท่องเที่ยวแบบโสมสเคย์ เป็นกลุ่มที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวระดับกลาง (Middle Ground) ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากนักท่องเที่ยวปริมาณ (Mass tourism) มีลักษณะเฉพาะ คือ (พหระ, 2547)

2.1.1 เป็นนักท่องเที่ยวอิสระ

2.1.2 มีความต้องการและสนใจหลากหลาย

2.1.3 กำลั้งซื่อสูง

2.1.4 เป็นนักศึกษาหรือนักเรียนที่มุ่งหาประสบการณ์

โดยตลาดของนักท่องเที่ยวระดับกลางคือ นักท่องเที่ยวภายในประเทศ นักท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อนบ้าน และนักท่องเที่ยวระยะไกล โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเป็นพิเศษในสถานที่ท่องเที่ยวและต้องการพักผ่อนแบบโฮมสเตย์โดยการเรียนรู้วิถีชีวิตจากกิจกรรมที่กำหนดในพื้นที่

2.2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ความต้องการพื้นฐานของนักท่องเที่ยว 10 ประการคือ

2.2.1 เติงนอนที่สบายในราคาสมเหตุสมผล

2.2.2 ห้องอาบน้ำและส้วมที่สะอาด

2.2.3 อาหารพื้นบ้านง่ายๆ แต่ปรุงมาอย่างดี

2.2.4 ทิวทัศน์และธรรมชาติชนบทที่สวยงาม

2.2.5 ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2.2.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

2.2.7 ร้านค้าทั่วไปและร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

2.2.8 ความบันเทิง

2.2.9 ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

2.2.10 ความเป็นมิตรและรอยยิ้มของเจ้าบ้าน

3. แนวคิดเรื่องการจัดการโฮมสเตย์

การจัดกิจกรรมที่พักในการท่องเที่ยวชุมชนหรือการจัดโฮมสเตย์ ควรที่จะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งในรูปของกลุ่ม/ชมรม/ สหกรณ์ ซึ่งสมาชิกและคนในชุมชนจะต้องมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดการเช่นชมรมคนศิ่วรง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับการสนับสนุนในการจัดการท่องเที่ยวด้วยดีทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชน (ขนิษฐาและคณะ, 2534) เช่นเดียวกับชุมชนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ที่พบว่าสมาชิกชาวชุมชนบ้านโป่งเห็นชอบร่วมกันในการที่จะดำเนินธุรกิจชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่ง มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการที่มีโครงสร้างอย่างชัดเจน มีการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน การแบ่งปันผลประโยชน์จากการให้บริการ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจรวมทั้งผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ ที่ชาวบ้านมีความพึงพอใจต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้น (นำชัย ทุนผลและคณะ, 2543) และสอดคล้องกับมธรส ปราปไพรี (2544) การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ถ้าจะให้เกิดความยั่งยืน ต้องมีความสอดคล้องกันระหว่างการท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม โดยอาศัยการเกื้อกูลและความผูกพันในทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการในการดักตวงผลประโยชน์เฉพาะด้านรายได้เพียงอย่างเดียว รวมถึงการที่ชุมชน

เห็นคุณค่าของทรัพยากรที่ไม่ใช่ตอบสนองเพียงความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน แต่ต้องเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อคนรุ่นอนาคต ถ้าหากชุมชนไม่สามารถสร้างแนวทางการจัดการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต้องคำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติและสังคม คำนึงถึงความเปราะบางของชุมชนไม่ให้ถูกทำลาย ความเป็นกลุ่มและชุมชนควรคงอยู่ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจที่ดีต่อกันตลอดไป ซึ่งในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 แนวทางการจัดการบ้านพัก (Accommodation)

แนวทางการจัดการบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว (Provision of Accommodation for Tourist) มีดังนี้

3.1.1 ความเต็มใจของสมาชิกในครอบครัวต่อการรับผู้มาเยือน

3.1.1.1 บ้านพักมีโครงสร้างที่ดี

3.1.1.2 ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี

3.1.1.3 ไม่ไกลจากเมืองหรือพื้นที่เทศบาลหรือสถานที่ท่องเที่ยว

3.1.1.4 ควรมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นพื้นฐาน อาทิ ที่นอน หรือเตียงนอน หมอน

น้ำประปาหรือถ้าไม่มีควรมีแหล่งน้ำอื่น ๆ ห้องน้ำสะอาด มีความปลอดภัย

สำหรับขั้นตอนการดูแลที่พัก (Home Keeping Produce) จะต้องเน้นความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยว ควรมีการทำความสะอาดที่พักและบริเวณ โดยรอบบ้านพักอยู่เสมอ อาทิ เปลี่ยนผ้าปูที่นอน อุปกรณ์สำหรับการนอนส่วนตัวทุกครั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าพัก ในบ้านพักควรมี

1. ความสะอาดของบ้าน บ้านพักควรมีอากาศที่สามารถถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างสามารถส่องเข้ามาถึงปราศจากความชื้น ไม่มีกลิ่นอับ มีหลังคาที่สามารถกันน้ำได้ดี ภายในห้องพักต้องได้รับการทำความสะอาดเป็นประจำ ต้องมีการเปลี่ยนผ้าปูที่นอน และอุปกรณ์ส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือน ทุกครั้งหรือมีผู้มาเยือนใหม่เข้ามาพัก ต้องหมั่นกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอ เนื่องจากห้องน้ำจะเป็นห้องที่ผู้มาเยือนจะมาร่วมใช้ด้วย ดังนั้นต้องเตรียมอุปกรณ์ทำความสะอาดส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือน (กรณีที่แขกมิได้มีการเตรียมมา) และจะต้องมีการทำความสะอาดเป็นประจำ ต้องหมั่นดูแลสภาพแวดล้อมของบ้านพักอยู่เสมอ

2. ห้องน้ำ (Bathroom) ห้องน้ำจะเป็นที่ ๆ ใช้ร่วมกันทั้งครอบครัวและนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญก็คือ ความสะอาด จะต้องมีการทำความสะอาดอยู่เป็นประจำและสม่ำเสมอ

3.2 ความปลอดภัย ความปลอดภัยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมที่พักเชิงวัฒนธรรมลักษณะสัมผัสชนบท ดังนั้นในการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ ควรมีการจัดการรักษาความปลอดภัย สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น เช่น การจัดอบรมให้กับสมาชิกของชุมชนในการให้การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ หรือการแก้ไขหากเกิดอุบัติเหตุ การขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือองค์การบริหารท้องถิ่นที่

รับผิดชอบในพื้นที่ การจัดตั้งเวรยามของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เจ้าของบ้านจึงจะต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวด้วย ในด้านทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวต้องมีการดูแลและซ่อมแซมประตู กลอน กุญแจต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา อาทิ ประตู หน้าต่าง ถ้าเห็นนักท่องเที่ยวไม่เก็บทรัพย์สินไว้ในที่ที่ปลอดภัย ต้องเข้าไปเตือน และถ้านักท่องเที่ยวลืมทรัพย์สินไว้ในที่พักหรือที่อื่น ๆ ภายหลังจากเดินทางกลับ เจ้าของบ้านควรเก็บไว้ในที่ที่ปลอดภัยและพยายามติดต่อเจ้าของเพื่อมารับคืน สำหรับความปลอดภัยของที่พักรวมกันในบ้านต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้มาเยือน เสมือนญาติสนิท และมีความรู้เรื่องสถานที่ในบ้านและชุมชนเป็นอย่างดี รวมถึงการหมั่นตรวจตรา ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้านว่ามีความปลอดภัยหรือไม่ กุญแจที่สำคัญต้องได้รับการเก็บรักษาและดูแลเป็นอย่างดี สมาชิกทุกคนต้องคำนึงถึงเรื่องความสำคัญของความปลอดภัยตลอดเวลา

3.3 การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมจารีต ประเพณี และความเชื่อ ของแต่ละชุมชนอาจแตกต่างกัน การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ การแต่งกาย การนอน การกำหนดเวลาการเข้าออกบ้านพัก จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อมิก่อให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและความเชื่อของชุมชน นักท่องเที่ยวจะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม ควรมีการชี้แจงในขั้นตอนการจองหรือลงทะเบียนการเข้าพักกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถปฏิบัติตามได้ จะสามารถที่จะปฏิเสธการเข้าพักได้เช่นเดียวกัน

3.4 การต้อนรับ (Reception) การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยจิตวิญญาณมิตรจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอบอุ่น ควรมีการจัดพื้นที่ต้อนรับในลักษณะจุดศูนย์กลางของชุมชน เพื่อดำเนินการต้อนรับ ลงทะเบียนการเข้าพัก หรือการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว การต้อนรับ อาจให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมประจำถิ่น เช่น ภาคอีสาน/เหนือ คือนำบายศรีสู่ขวัญ หรืออาจจะเป็นช่อดอกไม้ พวงมาลัยเล็ก ๆ ที่สามารถหาได้จากท้องถิ่นมอบให้กับนักท่องเที่ยว ก็จะเป็นการสร้างประทับใจได้เมื่อเริ่มเข้าสู่ชุมชน

3.5 การจองที่พัก (Reservation) การจองที่พักสามารถทำได้หลายวิธี อาทิ การจองทางไปรษณีย์ การจองทางโทรศัพท์ การจองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจองที่พักรับการตอบสนองโดยทันที เพื่อเป็นการยืนยันการเข้าพักของนักท่องเที่ยว และถ้ามีเวลา ผู้ประสานงานควรส่งรายละเอียดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาก่อนการเข้าพัก ทั้งนี้ควรแจ้งข้อมูลรายละเอียด ให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท.) สำนักงานในประเทศที่รับผิดชอบพื้นที่ ได้รับทราบเพื่อเป็นช่องทางการตลาดในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไปรับทราบได้ ขั้นตอนการจองห้องพัก ต้องมีการจัดบ้านพักตามลำดับ ตอบรับการจอง ที่อาจมีการเรียกเก็บค่าบริการบางส่วนเพื่อป้องกันการไม่เข้าพักของนักท่องเที่ยวตามกำหนดเวลา และควรชี้แจงระเบียบยกเลิกเข้าพักให้กับนักท่องเที่ยวได้รับทราบด้วย นอกจากนี้ควรมีการเก็บรักษาข้อมูลการจองสำหรับการลงทะเบียนครั้งต่อไปซึ่งอาจเป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลแบบง่าย ๆ การเก็บข้อมูลมีประโยชน์ดังนี้

3.5.1 ทำให้เจ้าของบ้านทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

3.5.2 ช่วยในการจัดเตรียมบ้านพัก

3.5.3 ทำให้ทราบวันออกจากที่พักของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ข้อมูลนี้มีความจำเป็น เพราะจะทำให้ กลุ่ม/ชมรม สามารถวางแผนการเข้าพักของแขกในลำดับต่อ ๆ ไปได้

3.5.4 เป็นข้อมูลการเข้าพักให้ผู้ดูแลรักษาความปลอดภัย สามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของผู้ประพฤตินิยมหรือการหลบซ่อนของอาชญากรได้

3.6 ขั้นตอนการต้อนรับและลงทะเบียนเจ้าของบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวพร้อม แจ็งรายละเอียดค่าธรรมเนียมการเข้าพักและบริการต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบ จากนั้นให้นักท่องเที่ยวกรอกรายละเอียดและลงชื่อในใบลงทะเบียนการเข้าพัก แจ็งรายละเอียดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับข้อมูลของชุมชนและสภาพทั่วไป นำนักท่องเที่ยวไปยังบ้านพัก

3.7 การบริการอาหาร เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องพักกับเจ้าของบ้าน อาหารเมื่อใดมือหนึ่งจึงมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว การนำเสนอรายการอาหารท้องถิ่นจึงเป็นเสน่ห์และจะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจมากกว่าการนำเสนอรายการอาหารเช่นเดียวกับโรงแรมหรือ รีสอร์ท ดังนั้นการวางแผนจัดเตรียมอาหารจึงมีความจำเป็นเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดระหว่างปริมาณอาหารและจำนวนนักท่องเที่ยว การวางแผนจัดเตรียมอาหารจึงจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยหลาย ๆ ด้าน

3.7.1 ข้อมูลของนักท่องเที่ยว เช่น เชื้อชาติ ศาสนา

3.7.2 งบประมาณในการจัดทำอาหาร

3.7.3 ปัจจัยด้านฤดูกาล

3.7.4 อาหารประจำท้องถิ่น

3.7.5 จำนวนนักท่องเที่ยว

ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ผู้ให้บริการบ้านพักถ้าสามารถจัดการได้ดังนี้จะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและอาจกลับมาใช้บริการได้อีก

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ดร.ฉวี ช่อนกลิ่น (2546) ทำการศึกษาการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ในอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายพบว่าส่วนใหญ่ผู้ประกอบการ ได้ดำเนินการที่พักแบบโฮมสเตย์ โดยมีการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการ มีผู้ใหญ่วัยเป็นผู้ที่บริหารงานในชุมชน และแบ่งคนตามความรู้ความสามารถที่ถนัด มีการเตรียมการต้อนรับ การดูแลรักษาความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ การจัดการนำเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาพักแรม แต่ยังไม่แพร่หลายเพราะขาดการประชาสัมพันธ์ การจัดระบบการลงทะเบียนยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนงานด้านการ ดำรงที่พักรวมและต้อนรับนักท่องเที่ยว ตรงกับการศึกษาของชนิษฐาและสารทิส (2543) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชุมชนศิรีวง นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าค่าใช้จ่ายในกิจกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างสูงและการติดต่อประสานงานค่อนข้างสับสนและติดต่อได้ยาก

ในการศึกษาของสุณีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์ และคณะ (อ้างในพชร, 2547) ที่ศึกษาการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวบ้าน โกงโก่ง ต.กุดหว้า อ.ภูหินร่องกล้า จ.กาฬสินธุ์ พบว่าประชาชนตื่นตัวจากการมีนักท่องเที่ยวเข้ามาหมู่บ้าน มีกิจกรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ก็พบปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำหรืออาหารจากธรรมชาติลดลงเนื่องจากต้องใช้รองรับการท่องเที่ยว ปัญหาขยะมูลฝอย ของเสียเพิ่มขึ้น ชาวบ้านยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านมากนัก

สำหรับการศึกษาของพนิตดา สิงห์ตรา (2544) ได้ทำการศึกษาศึกษาสภาพของชุมชนบ้านห้วยอี ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ มีการแบ่งโครงสร้างขององค์กรและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยว มีผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามารถเชิญชวนประสานงานให้สมาชิกร่วมกันทำงานให้สำเร็จได้ ตรงข้ามกับการศึกษาของนิฐริน ไล่พันธ์ (2544) พบว่าศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมีศักยภาพต่ำ

และจากการศึกษาของพลทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธ์และคณะ (อ้างในพชร, 2547) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และร้อยเอ็ด พบว่า ชุมชนมีทัศนคติที่ไม่ดีกับการท่องเที่ยวคือ ชุมชนเชื่อว่าการท่องเที่ยวได้ทำลายความเข้มแข็งและวัฒนธรรมของชุมชน รัฐเฝ้าการจัดการท่องเที่ยวไปจากประชาชน ชุมชนโดยส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คาดหวังว่าการท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชนจะช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมเดิมเอาไว้หากชุมชนจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างรายได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนเป็นลำดับหนึ่งและฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นลำดับที่สอง

สำหรับปัญหาในการจัดโฮมสเตย์ในประเทศไทยของ Dr. Petersen พบดังนี้

1. อุปสรรคทางด้านภาษาระหว่างเจ้าของบ้านกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ บ่อยครั้งที่เจ้าของบ้านไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้เลย ซึ่งอุปสรรคเรื่องภาษาสามารถนำมาซึ่งปัญหาอื่น ๆ ได้อีกมากมาย
2. อุปสรรคทางด้านวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้านไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ทั้งนี้เพราะ ทั้งสองฝ่ายมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สิ่งที่ต้องต้องของวัฒนธรรมหนึ่งอาจหมายถึงสิ่งที่ไม่เหมาะสมของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง สิ่งเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และความคลาดเคลื่อนทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางวัฒนธรรมอย่างใหญ่หลวงได้อีกด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน เพื่อวัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว
3. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับสินค้าทางการท่องเที่ยว และราคาของรายการท่องเที่ยว ปัญหาที่เกิดจากการระบายละเอียดของรายการท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น กำหนดว่าราคาของการเข้าพักโฮมสเตย์ คี้นละ 200 บาทต่อคน แต่มิได้ระบุว่าราคานี้ยังไม่รวมค่าน้ำดื่ม ค่ามัดกุเทศก์ ค่า

เรือ และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจผิดคิดว่าตัวเองถูกหลอกลวงได้

4. ปัญหาด้านระดับความคาดหวังและความพึงพอใจ ที่แตกต่างกัน ระหว่างเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวอาจคาดหวังว่า เจ้าของบ้านควรจะเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยว และบริการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ขณะที่เจ้าบ้านคิดว่าบริการที่ตนเสนอขณะนี้เป็นที่พอใจแก่นักท่องเที่ยวแล้ว

5. ปัญหาการจัดระบบการบริหารของชุมชน เป็นปัญหาในชุมชน ซึ่งบางชุมชนได้จัดตั้งองค์การบริหารในรูปของชมรม หรือสมาคมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามชุมชนบางแห่งเกิดระบบ "ผูกขาด" ในการจัดสรรรายได้ ซึ่งเกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจของคนกลุ่มหนึ่งในชุมชนนั้น

6. ปัญหาความไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรมในกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากปัญหาการจัดระบบการบริหารของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเจ้าของบ้านที่จัดโฮมสเตย์บางแห่งได้รับการจัดสรรนักท่องเที่ยว จากองค์การบริหารให้ในจำนวนน้อยกว่าเจ้าของบ้านหลังอื่น ๆ อันจะหมายถึงรายได้จากการท่องเที่ยวที่น้อยลงด้วย ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชน

7. ปัญหาความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว

8. ปัญหาการขาดทักษะและความรู้ด้านการตลาดของชุมชน

4. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

4.1 แนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (Concept of Participation) (ปริศนา, 2543:9)

4.1.1 ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

4.1.2 ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

4.1.3 การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันที่จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดการริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

4.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม (เจมส์ ค็อกซ์, 2525:11)

4.2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชุมชน

4.2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม

4.2.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน

4.2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

4.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน (ปริศนา, 2534:13)

4.3.1 จะช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

- 4.3.2 ประชาชนจะรู้สึกผูกพัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
- 4.3.3 การดำเนินงานจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
- 4.3.4 จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น
- 4.3.5 โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการดำเนินโครงการมากขึ้น



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยเน้นให้เกิดการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์ของกลุ่ม ทับลานโฮมสเตย์ โดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์กลุ่มชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในให้กับกลุ่มทับลานโฮมสเตย์ เพื่อทบทวนการดำเนินงาน ของกลุ่มและร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของกลุ่ม
3. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการศึกษาดูงาน
4. จัดเวทีสรุปบทเรียนการเรียนรู้ร่วมกันของ ระหว่างนักวิจัย กลุ่มทับลานโฮมสเตย์ ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. มีการบันทึกข้อมูลต่างๆที่ได้จากการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆและเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้มาจัดระบบ แยกแยะ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล
6. รวบรวม เรียบเรียง เอกสารงานวิจัยโดยใช้วิธีเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิจารณ์ผล

ประวัติความเป็นมาของตำบลโฮมสเตย์ ที่ตั้ง 289 หมู่ 1 ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคู จังหวัดปราจีนบุรี

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

หมู่บ้านตำบลเป็นหมู่บ้าน โครงการพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขาล้อมรอบ มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ตั้งอยู่ในเขตอุทยาน มีอาณาเขตติดต่อกับเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานปางสีดา และเป็นเขตพื้นที่มรดกโลก บ้านตำบลมีต้นลานขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก มีป่าสมุนไพรรักษาโรคมากมาย มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สวยงาม จึงทำให้มีทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการเกษตร และต่อการท่องเที่ยวอย่างดียิ่ง

กลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่

1. กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ
2. กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์โบราณ
3. กลุ่มเกษตรบ้านตำบล
4. กลุ่มพัฒนาสตรีชุมชน
5. กลุ่มผู้ใช้น้ำ
6. กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน

สภาพสังคม ความสัมพันธ์ ความร่วมมือกันในชุมชน

ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อาศัยเป็นกลุ่ม ๆ เป็นสังคมชนบทดำเนินชีวิตแบบพอเพียง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ลักษณะของการประกอบการ

เนื่องจากหมู่บ้านตำบลมีสภาพภูมิประเทศที่เป็นป่าเขา มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สวยงามมาก มีป่าสมุนไพรรักษาโรคมากมาย จึงทำให้มีทรัพยากรเอื้ออำนวยต่อการเกษตรและต่อการท่องเที่ยวอย่างดียิ่ง การประกอบการ ตำบลโฮมสเตย์ จึงเกิดขึ้น เน้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การดำเนินงานของตำบลโฮมสเตย์ เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดปราจีนบุรี และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดภาคกลางตอนล่าง เมื่อเดือนมกราคม 2549 การท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี จัดให้มีการประชุมเพื่อหาแนวทาง กลยุทธ์ เพื่อจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดขึ้นที่บ้านคลองยายดำ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2549 ตำบลโฮมสเตย์ได้เปิดตัวขึ้น โดยมีวิฑูรย์ชุมชนเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จัดประชุมประจำปีขึ้น เพื่อให้ตำบลโฮมสเตย์ได้เกิด และดำเนินการรับนักท่องเที่ยว

โดยมีนักท่องเที่ยวได้เข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวชมวิวดงาม ชมหัตถกรรมโบราณ เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปรับใช้กับชีวิตประจำวัน คิมน้ำสมุนไพร สูดโอโซนอันดับ 7 ของโลก นวดแผนไทย พักที่บ่อน้ำพุร้อน ล่องเรือชมธรรมชาติอ่างเก็บน้ำทับลาน ดูหิ่งห้อยที่อ่างเก็บน้ำทับลาน ฟังบรรยายเกี่ยวกับพื้นที่มรดกโลก โดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทับลาน วิธีชีวิตชุมชนในพื้นที่มรดกโลก เที่ยวชมน้ำตกเหวนกกก น้ำตกบ่อทอง ที่พักทับลานโฮมสเตย์

การเกิดกลุ่ม

ทับลานโฮมสเตย์ได้เกิดขึ้นจากการร่วมมือ ร่วมกลุ่มกันของสมาชิกภายในชุมชน

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

1. เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาของจังหวัดปราจีนบุรี และนโยบายของท้องถิ่น ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเชิงอนุรักษ์
2. เป็นการสร้างสังคมใหม่ เปิดโลกทัศน์ ภายใต้ธรรมชาติและสภาพพอเพียง ทำให้รู้ถึงคุณค่าและประโยชน์ของธรรมชาติที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาตลอดไป
3. เป็นแนวทางเพิ่มรายได้และขยายโอกาสให้กับชุมชน

ข้อบังคับของกลุ่ม

1. ศูนย์กลางของการบริการจัดการอยู่ที่บ้านของประธานกลุ่ม
2. สมาชิกจะต้องมาช่วยดำเนินงานทุกครั้งที่มีกิจกรรมตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
3. เงินรายได้ส่วนหนึ่งต้องนำเข้าเป็นกองทุน
4. สมาชิกของทับลานโฮมสเตย์ จะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์เกี่ยวกับที่พัก ตามที่กลุ่มได้กำหนดไว้แล้วดูแลรักษาให้พร้อมใช้งานได้เสมอ

โครงสร้างการบริหารกลุ่ม

ประธานกลุ่ม	นางบุญจันทร์ ดากลาง
รองประธาน	นายนิรันดร ชัยบุรีวัฒน์
เลขาธุการ	นายธัญญา แสงสวรรค์
เหรัญญิก	นางมณี วัฒนารางกุล
ผู้ช่วยเหรัญญิก	นางสาวประมวล เพชฌักษ
ประชาสัมพันธ์	นายอ่อนศรี ลุนผง
ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์	นายไพฑูรย์ พูลเกษม
กรรมการฝ่ายอาหาร	นางวินัย เบลเยี่ยม
กรรมการฝ่ายอาหาร	นางปัทมา บุญเทียม
กรรมการ	นายสรณ์ ผาสุก
ที่ปรึกษา	นายสมควร อร่ามเรือง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบุพราหมณ์ ส.ต.ท.เคชา วรรณมร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบุพราหมณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นายณภดล เสนาพล ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านทับลาน
นายสมบัติ ชัชวาล ผู้อำนวยการ โรงเรียนร่วมเกล้า ปราจีนบุรี
นายชำนาญ จิตรสมาน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๖ บ้านทับลาน
พัฒนาการอำเภอชาติ
เกษตรอำเภอชาติ
นายอำเภอชาติ
สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี
สำนักงานการท่องเที่ยวนครนายก

จำนวนสมาชิกที่ก่อตั้ง

จำนวนที่ก่อตั้งมี จำนวน 5 หลังคาเรือน

จำนวนสมาชิกปัจจุบัน

ปัจจุบันมีสมาชิก 10 หลังคาเรือน แต่มีบ้านพัก 5 หลังคาเรือน อีก 5 หลังคาเรือนเรือน
เป็นสมาชิกที่ทำการเกษตร เช่นปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงปลา ผลไม้ปลอดสารพิษ สมุนไพร

แหล่งเงินทุนสนับสนุน

ใช้ทุนของตนเองในการประกอบการ ทับลานโฮมสเตย์

องค์กรให้การสนับสนุน

อำเภอชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบลบุพราหมณ์

เกษตรอำเภอชาติ

พัฒนาการอำเภอชาติ

ศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดปราจีนบุรี

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวนครนายก

การท่องเที่ยวเบญจบุรพาจังหวัดปราจีนบุรี (เบญจบุรพาสุวรรณภูมิ)

การท่องเที่ยวชุมชนภาคกลางและปริมณฑล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ ฯ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี

จุดแข็งของกลุ่ม

1. สภาพพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบการ
2. เป็นเขตพื้นที่โอโซน ระดับ 7 ของโลก

120256

3. เป็นแหล่งผลิตภัณฑ์สินค้า โอท็อป ระดับ 5 ดาว จากภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. เป็นเขตอุทยานแห่งชาติและเป็นพื้นที่มรดกโลก
5. เป็นแหล่งที่มีดินลานหรือปาลานที่ใหญ่ที่สุดในโลก

จุดอ่อนของกลุ่ม

ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ประกอบชุมชนส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบทเกิดความกลัวกับสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในการทำกรท่องเที่ยว แบบโฮมสเตย์

กิจกรรมที่พัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม

ปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนรักถิ่นเกิด และ การศึกษาดูงาน การอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาพัฒนา และสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งมีเครือข่ายมากมาย ทั้งด้านการเกษตร และการท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และเป็นสถาบันวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชน สร้างเครือข่ายในการท่องเที่ยวชุมชน

การพัฒนาไปสู่กลุ่มทางสังคม

เน้นการบริหารที่ดีเกิดความประทับใจ สถานที่พักผ่อน ปลอดภัย การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี เจ้าของบ้านมีอาชีพมั่นคงที่ดีเป็นกันเอง และมีการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มหรือบุคคลที่สนใจและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนและภาครัฐ เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ใช้การประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยและสร้างเครือข่ายให้หลากหลาย

ตัวอย่างของการประชาสัมพันธ์

- หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
- หนังสือเทคโนโลยีชาวบ้าน ปีที่ 18 ฉบับที่ 3861 วันที่ 1 กรกฎาคม 2549
- สะเก็ดข่าวช่อง 7 สี ช่วงตะลุยทั่วไทย
- รายการ ไซโยโฮมสเตย์
- ไทยทีวี
- T.V.ช่อง 11
- T.V.อง 5

ข้อเสนอแนะ

การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของบ้านทับลานเป็นการท่องเที่ยวเชิงเชิงเกษตรและอนุรักษ์ธรรมชาติ และการดำเนินชีวิตตามวิถีชาวบ้าน จะไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกสบาย นักท่องเที่ยวจะต้องเข้าใจและยอมรับ

แผนการปฏิบัติงานปีต่อไป

ปรับปรุงด้านการบริการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1. พัฒนาศูนย์บริการเพื่อรองรับ ปีท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรีปี2553
2. เชื่อมโยงกับสถานีอนามัยตำบลบุพราหมณ์ จัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเน้นการให้บริการผู้ป่วย แพทย์ทางเลือก อาหารสมุนไพรปลอดภัย
3. เชื่อมโยงเครือข่ายสมาคมการท่องเที่ยวปราจีนบุรี จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม

ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มตำบลโสมสเตย์ซึ่งมีพัฒนาการระหว่าง มกราคม 2549 ถึง กันยายน 2551 โดยมีพัฒนาการจากการศึกษาดูงานที่คลองขายคำ จังหวัดจันทบุรีในเดือน มกราคม 2549 โดยมีการพูดคุยหารือกัน กลับมาหาแนวร่วมที่สนใจ มีการสนับสนุนจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี ส่วนใหญ่กระบวนการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มโสมสเตย์ผ่านการศึกษอบรม ศึกษาดูงาน และการประกวด โดยมีหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่สนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มตำบลโสมสเตย์รายละเอียดดังตารางที่ 1



ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมพัฒนาศักยภาพโฮมสเตย์บ้านตำบลระหว่างปี มกราคม 2549 ถึง กันยายน 2551

ที่	วัน/เดือน/ปี	ประเด็น	สถานที่	วิทยากร	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
1	มค. 2549	ประชุมแนวทางการทำโฮมสเตย์	คลองยายคำ จ.จันทบุรี			
2	กพ-เมย. 2549	ประชุมชาวบ้านหาแนวร่วมทำโฮมสเตย์	บ้านทับลาน อ.บุพราหมณ์ จ.ปราจีนบุรี		-	2 ครั้ง/เดือน
3	23 มิย. 2550	อบรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน		ศิริวาที	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี	
4	11-21 กค. 2550	อบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนเบญจบุรพา	กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จ.สุโขทัยและจ.หนองคาย		กลุ่มผู้ประกอบการหญิง จ. นครนายก	
5	28-29 สค. 2550	- อบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว - หลักและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		อ.ครรจิต มาระโกษานัน	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครนายก	
6	28-31 ตค. 2550	อบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์เฉพาะ (ไทย-เฉพาะพื้นที่)	จ.ปราจีนบุรี	ผศ.ดร.พัชรา ทิพนมพิงษ์ ดร.ละเอียด ศิดาน้อย อ.ไตรภพ โศตรวงษา	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี	

ที่	วัน/เดือน/ปี	ประเด็น	สถานที่	วิทยากร	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
				อ.พรพรหมทิพา เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา อ.วิไลวรรณ สุรินทร์ราษฎร์		
7	22 พค. 2551	เข้าร่วมประชุมรับทราบการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย	จ.นครนายก		การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ได้เอกสารรายละเอียดการส่งเข้าประกวด
8	มีย. 2551	ศึกษาดูงาน	บางน้ำผึ้ง จ.สมุทรปราการ		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี	
9	10 มีย. 2551	แนวทางการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวตำบลบุพราหมณ์	ศูนย์ OTOP ต.บุพราหมณ์ จ.ปราจีนบุรี	ศศ.พีรชัย ฤกษ์ชัย	สจล.	ศึกษาปัญหาในการพัฒนาและศักยภาพในการพัฒนาโฮมสเตย์
10	24-28 มีย. 2551	อบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว	บ้านฉ. มุกดาหาร และ บ้านโคกกก จ.กาฬสินธุ์		ม.ธรรมศาสตร์ รังสิต	
11	7-10 กค. 2551	ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโฮมสเตย์	หมู่บ้านวัฒนธรรม ชะลอม และชุมชนวังอี้อ จ.อุบลราชธานี	ศศ.พีรชัย ฤกษ์ชัย	สจล.	ศึกษาดูงาน (CBT-I)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่	วัน/เดือน/ปี	ประเด็น	สถานที่	วิทยากร	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
12	กค. 2551	ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโฮมสเตย์	บ้านภู จ.มุกดาหาร และบ้านโศภน จ.กาฬสินธุ์	กลุ่มโฮมสเตย์และสนง.ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี	
13	18 สค. 2551	สรุปบทเรียนการดูงานและแนวทางในการดำเนินงาน	ต.มูพร้าหมื่น	ศส.พีรชัย กุลชัย	สจล.	หาแนวทางการดำเนินงาน
14	29 สค. 2551	อบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชน 4 ภาค			สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี	ระดมปัญหาอุปสรรคและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาระยะสั้นและระยะยาว
15	27 กย. 2551	เข้าร่วมการประชุมภาคีเครือข่ายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย	โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ		การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ได้เห็นภาพความสำเร็จและภาพเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว (กระตุ้นเพื่อสร้างความต้องการการจัดท่องเที่ยว?)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การบริหารจัดการของกลุ่มตำบลโฮมสเตย์

การบริหารจัดการของกลุ่มตำบลโฮมสเตย์ดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีนางบุญจันทร์ ดากลางเป็นประธาน โดยทำหน้าที่ในการประสานงาน ติดต่อและจัดการ มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของคุณบุญจันทร์เป็นศูนย์ประสานงาน โดยรูปแบบการจัดการจะมีการทานอาหารร่วมกันทุกมื้อที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของคุณบุญจันทร์ โดยมีสมาชิกกลุ่มมาร่วมกันให้การต้อนรับและร่วมทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ หลังจากรับประทานอาหารแล้ว สมาชิกของกลุ่มจะรับแขกผู้มาเยือนไปพักตามบ้าน มีการจัดสรรผลประโยชน์ ตัวอย่างเช่นมีคณะมาเยี่ยมเรียนรู้ พักค้าง 1 คืน อาหาร 5 มื้อ คิดในราคา 650 บาท/คน โดยเป็นค่าที่พัก 100 บาทซึ่งเจ้าบ้านที่ไปพักจะหารายได้ในส่วนนี้ไปทั้งหมด ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เหลือ 550 บาทเป็นค่าอาหารจำนวน 5 มื้อ ในส่วนการดูแลต้อนรับสมาชิกที่เข้ามาช่วยกันทำงานก็จะได้รับค่าตอบแทน โดยยังไม่มีระบบหักเงินเข้ากลุ่มไว้

การลงทุนในส่วนของที่นอน หมอน ผ้าห่ม เป็นการลงทุนจัดเตรียมโดยสมาชิกแต่ละบ้านจะเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ที่ผ่านมามีงบประมาณจากหน่วยราชการบางหน่วยงานเข้ามาช่วยในการจัดซื้อ เช่น โครงการของเกษตรอำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี

ในระบบการจองที่พักโฮมสเตย์ยังไม่มีทำให้โอนเงินมัดจำเข้ามาก่อน แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่ประสบปัญหา เนื่องจากผู้ที่มาพักส่วนใหญ่เป็นการติดต่อประสานจากหน่วยงาน และเป็นกลุ่มดูงานเพื่อเรียนรู้เป็นหลัก(ตารางที่ 2) และการติดต่อต้องมีการประสานมาล่วงหน้าอย่างน้อย 1 อาทิตย์จะไม่รับนักท่องเที่ยวมาติดต่อขอพักแบบเฉพาะหน้า

ตารางที่ 2 นักท่องเที่ยวและคณะที่มาศึกษาดูงาน เข้าพักที่ตำบลโฮมสเตย์ ระหว่าง ปี 2549-2551

วัน/เดือน/ปี	รายชื่อ	กิจกรรม	จำนวน(คน)
18 พ.ค. 49	คณะกรรมการคัดเลือกเกษตรกรดีเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับเขต	เยี่ยมชมศูนย์เกษตรพอเพียง/พักโฮมสเตย์	
05 ก.ค. 49	สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี	ทัศนศึกษาแปลงเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง/พักโฮมสเตย์	10
22 ส.ค. 49	สบอ. ศรีราชา จ.ชลบุรี	เยี่ยมชมเกษตรพอเพียง/พักโฮมสเตย์	19
17 ต.ค. 49	Dave / Mine Gadd(Wales,UK)	พักโฮมสเตย์	
18 พ.ย. 49	นายสิทธิชัย บรรพต	เยี่ยมชมเกษตรพอเพียง/พักโฮมสเตย์	
23 พ.ย. 49	คณะกรรมการบริหารเทศบาลกองวิชาการและแผนงาน กรมการ	พักโฮมสเตย์	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี	รายชื่อ	กิจกรรม	จำนวน(คน)
	ปกครอง กระทรวงมหาดไทย		
23 พ.ย. 49	ทีมงานสะเท็ดข่าว TV 7	พักโฮมสเตย์	
28 ม.ค. 50	นายสรรค์ชัย อินห้วง รองอธิบดี กรมการพัฒนาชุมชน พัฒนาการ จังหวัดและ พัฒนาการอำเภอทุก อำเภอในจังหวัดปราจีนบุรี	เยี่ยมชมเกษตรพอเพียงตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง	
06 มี.ค. 50	ศส.ดร.สุนันทา โอศิริ/ศส.สมสุข มังฉาชีพ และนิสิตฝึกงาน รพ.อภัยภูเบศร์	เก็บข้อมูลด้านสมุนไพร/พัก โฮมสเตย์	
มี.ค. 50	ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เยี่ยมชมเกษตรพอเพียง/ พักโฮมสเตย์	3
28 มี.ค. 50	คณะนักศึกษากาพย์แพทย์แผนไทย วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย อภัยภูเบศร์ รุ่น 8	เยี่ยมชมเกษตรพอเพียง	
26 ม.ค. 51	คุณสุปรีดา ตั้งประเสริฐศรี	พักโฮมสเตย์	
24 ก.พ. 51	คุณอุบลรัตน์ โปสเตอร์	พักโฮมสเตย์	
ก.พ. 51	คุณกมลและคณะ จังหวัดระยอง	พักโฮมสเตย์	
6 เม.ย. 51	คณะอาจารย์และนักศึกษาโครงการ ปรัชญาคุณูปการบัณฑิตการบริหารการ พัฒนา สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา	เยี่ยมชมเกษตรพอเพียง	
10 ก.ค. 51	Thomas (Sweden)	พักโฮมสเตย์	
มี.ย. 51	ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เยี่ยมชมเกษตรพอเพียง/ พักโฮมสเตย์	8
30 มี.ย. 51	สถานีอนามัย ต.กรำ จ.ระยอง	ศึกษาดูงาน/พักโฮมสเตย์	49
12 ก.ย. 51	ชมรมผู้สูงอายุ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี	พักโฮมสเตย์	13
20 ก.ย. 51	ฝ่ายทรัพยากรบุคคล โรงแรมอร่าม รีสอร์ทแอนด์สปา	พักโฮมสเตย์	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อสรุปจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากการจัดเวทีพูดคุยกับกลุ่มแกนนำชุมชนและสมาชิกกลุ่มตำบลนโหมสเคย์ ได้ร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลนโหมสเคย์ ไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน และเกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
3. เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรรวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น
4. เพื่อสร้างชื่อเสียงให้หมู่บ้าน / ตำบล ให้เป็นที่รู้จักรวมทั้งเสนอขอจัด

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

จากการรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญต่างๆของตำบลนโหมสเคย์มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจได้แก่ อ่างเก็บน้ำทับลาน น้ำตกเหวนกกก น้ำตกบ่อทอง ถ้ำค้างคาว เป็นต้น ส่วนผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ได้รับ OTOP ได้แก่ผลิตภัณฑ์จากใบลาน ศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นต้น และได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมอภิปรายจุดเด่นของสถานที่ที่คิดว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลนโหมสเคย์ที่อยากนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวและจัดลำดับ โดยวิธีให้คะแนนผลของการอภิปรายและจัด ลำดับความสำคัญให้คะแนนมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลนโหมสเคย์ อำเภออนาคี จังหวัดปราจีนบุรี

แหล่งท่องเที่ยว	จุดเด่น	คะแนน
โหมสเคย์	ที่พักบริการนักท่องเที่ยว, ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	12
OTOP ศูนย์บริการข้อมูลตำบล	ผลิตภัณฑ์จากใบลาน, ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	11
อ่างเก็บน้ำทับลาน	หน้าฝนมีหิ่งห้อย, ลานสไลด์เดอร์, ไอหมอก (ไอโซนระดับ 7)	7
ศูนย์สมุนไพร	ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรเบื้องต้น, บริการ(นวด อบ รักษา), เส้นทางเดินป่าดูตัวอย่าง สมุนไพรกว่า 300 ชนิด ระยะเวลาไป-กลับ 2 กิโลเมตร	7
ป่าลาน	ให้ความรู้ด้านพรรณไม้ “ลาน” วงจรชีวิตลาน, การใช้ประโยชน์จากต้นลาน	7
น้ำตกบ่อทอง	ทางเข้าออกสะดวก, มีป่าไผ่, มีความสูง, มีปูภูเขา (ปูหินหรือ ปูฟาน), มีความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	6
น้ำตกเหวนกกก	มีความสูง, มีหลายชั้น, มีลานหิน, มีปูภูเขา (ปูหินหรือ ปูฟาน), มีสมุนไพรหายาก, มีความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์, นักท่องเที่ยวต้องเดินเท้า	4

ตารางที่ 3 (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยว	จุดเด่น	คะแนน
ถ้ำค้างคาว	ถ้ำขนาดใหญ่, ปากถ้ำมีลักษณะคล้ายประตูประอุโบสถ, ปากถ้ำมีน้ำตกหินปูน, สมุนไพรหายาก (ป่าช้าแม่มด), เส้นทางมีโปงช้าง, ขอนยางใหญ่, พูใหญ่	3
คลองลำพญาธาร	สัตว์น้ำ, เส้นทางเดินทัพทางเรือของพระเจ้าตากสินมหาราช (ประวัติศาสตร์)	2
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ (ฝั่งเขาใหญ่) “จักรยานเสือภูเขา”	ศึกษาธรรมชาติ	2
ต้นยางใหญ่	ฝายทดน้ำบูรพราหมณ์ใน, วิถีดั้งเดิม การทำน้ำมันยาง งาม หอย หาปลา	-
น้ำตกหมาหอน/แหงน	มีความสูงมาก, ด้านบนเป็นลานหินกว้างและเป็นจุดชมวิว	-
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ (ฝั่งทับลาน) “รถอีแต๋น”	ศึกษาธรรมชาติ	-

วันที่ 10 มิถุนายน 2551 ได้มีการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดของชาวตำบลพราหมณ์ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ.ที่ตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทับลาน ต.พราหมณ์ อ.นาดี จ. ปราจีนบุรี โดยมีหัวข้อการพูดคุยดังนี้

1. การรวมกลุ่มในตำบลพราหมณ์
2. อาหารพื้นบ้านในตำบลพราหมณ์
3. ปฏิทินกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมชาวตำบลพราหมณ์
4. การดูงานนอกสถานที่

จากเวทีแลกเปลี่ยนสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

กลุ่มในตำบลพราหมณ์ ตำบลพราหมณ์ มีกลุ่มที่ก่อตั้งและดำเนินการอยู่ 9 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มโฮมสเตย์
- 2) กลุ่ม OTOP (แม่บ้านทับลาน)
- 3) กลุ่ม จักสาน หมู 7
- 4) ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้าน
- 5) กลุ่ม สวัสดิการชุมชน
- 6) กลุ่ม เด็กและเยาวชน

- 7) กลุ่ม จักสานไม้ไผ่
- 8) กลุ่ม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 9) กลุ่ม เทียนหอม

มีการอภิปรายประเมินความพร้อมของกลุ่มต่างๆของตำบลบุพราหมณ์ที่จะรองรับการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 กลุ่มต่าง ๆ คาดว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลบุพราหมณ์

กลุ่ม	ก่อตั้ง	สมาชิก	กิจกรรม	ประเมินความพร้อม (10)
โฮมสเตย์	24 ตค. 2549	7 หลัง	- ท่องเที่ยวชุมชนของ จ.ปราจีนบุรี - เรียนรู้ “เศรษฐกิจพอเพียง” - เรียนรู้ “ไม้ดอกไม้ประดับ” - เพาะเห็ด เลี้ยงปลา (อาชีพเสริม)	8 คะแนน - ขาดการประชาสัมพันธ์ - การบริหารจัดการ
OTOP (แม่บ้านทับ ลาน)	14 กย. 2525	150 คน	- ถ่ายทอดงานจักสานไบลาน - จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากไบลาน	8 คะแนน - ชาวชนเข้าร่วมน้อย (มีคู่แข่งน้อย) - ขาดห้องน้ำไว้บริการ
เด็กและ เยาวชน	-	20 คน	- ไร่เชิงไบลาน - จัดดอกไม้ จัดผ้าเวท/โตะ - กิจกรรมช่วยเหลือสังคม	8 คะแนน - ขาดการสนับสนุน - ขาดผู้สอน
จักสาน หมู่ 7	มีค. 2546	20 คน	- ท่อเสื่อจากต้นกก - ผลิตภัณฑ์จากไบลาน	7 คะแนน - วัตถุประสงค์หายาก - กิจกรรมไม่ต่อเนื่อง
ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	มีย. 2548	10 คน	- บริการท่องเที่ยวธรรมชาติ กางเต็นท์, เดินป่า - ให้ความรู้ป่าไม้ ต้นลาน ฯลฯ - อบรมเยาวชน - อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้	6 คะแนน - ยังไม่เกิดกลุ่มในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

กลุ่ม	ก่อตั้ง	สมาชิก	กิจกรรม	ประเมินความพร้อม (10)
ศูนย์เรียนรู้ ภูมิปัญญา แพทย์พื้นบ้าน	18 มีย. 2547	25 คน	- เรียนรู้ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน - รักษาโรคแผนไทย - เส้นทางศึกษาสมุนไพร - เชื่อมโยงกลุ่มแพทย์พื้นบ้าน	6 คะแนน - ขาดอุปกรณ์(เครื่องอบที่ นอน) - ขาดบุคลากร - การสนับสนุนงบประมาณ
จักรสานไม้ไผ่	พศ. 2535	20 คน	- ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่และหวาย - ให้ความรู้การจักรสาน - วิทยากรนอกพื้นที่	5 คะแนน - คนสนใจมีน้อย - ขาดการประชาสัมพันธ์
สวัสดิการชุมชน	มีย. 2549	590 คน (ปี 50)	- ออมวันละ 1 บาท (เกิด แก่ เจ็บ ตาย) - ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คน พิการ - สนับสนุนทุนการศึกษา	4 คะแนน - ชาวบ้านขาดความเข้าใจ - ความมั่นใจ, ความไว้วางใจ - คณะกรรมการมีน้อย
กลุ่มเทียนหอม	พศ. 2549	10 คน	- ทำเทียนหอม	4 คะแนน - ขาดความพร้อมหลายด้าน

อาหารพื้นบ้านชาวตำบลพราหมณ์

อาหารเป็นส่วนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนจึงมีการรวบรวมอาหารที่ท้องถิ่นนิยมรับประทาน โดยใช้ส่วนประกอบที่ได้มาจากพันธุ์พืชในท้องถิ่นรวมถึง ฤดูกาลที่ควรนำมาบริโภค และประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลพราหมณ์ต่อไปรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 อาหารพื้นบ้านของชุมชนตำบลนุพราหมณ์

ชื่ออาหาร	ส่วนประกอบ	แหล่งที่มา	ช่วงเก็บ	ประโยชน์
แกงเปรอะยอดคลาน	- ยอดคลาน - ใบหญ้านาง - ผักกูด - หน่อไม้	ในท้องถิ่น	ตลอดปี ตลอดปี ตลอดปี ตลอดปี	ต้านมะเร็ง เคลือบกระเพาะ/ลำไส้ ละลายสารพิษเคลือบกระเพาะ ยาระบาย
แกงป่าขี้เหล็ก	- ขี้เหล็ก - หอยขม - ใบหญ้านาง	ในท้องถิ่น	ตลอดปี ตลอดปี ตลอดปี	ยาระบาย, หลับสบาย เปลือกหอยทำปูนเคี้ยวหมาก เคลือบกระเพาะ/ลำไส้
ปลาเผา	- ปลา	อ่างเก็บน้ำ	ตลอดปี	บำรุงสมอง
แกงเห็ดโคน	- เห็ดโคน	ภูเขา	ต้นฝน มิ.ย. ปลายฝนพ.ย.	
แกงเลียงเห็ดฟาง	- เห็ดฟาง	ต้นลานที่ ตายแล้ว	ต้นฝน มิ.ย.	
แกงส้มดอกดาหลา น้ำดาหลา	- ดอกดาหลา	ในสวน	ตลอดปี	ยาระบาย, บำรุงเลือด
ลูกหลานเชื่อม	- ลูกหลาน	ในท้องถิ่น	มิ.ย.	
แกงเปรอะ	- ยอดหวาย - ข้าวหอมเตี้ย - ผักต้ว	ในท้องถิ่น ในท้องถิ่น ในท้องถิ่น	ตลอดปี มิ.ย. - พ.ย. ตลอดปี	เจริญอาหาร แคลเซียมสูง
ผักกูด (ผัด ยำ ต้ม แกง)	- ผักกูด			
ผักหนาม (ผัด แกง)	- ผักหนาม	ริ ม ค ล อ ง ทั่วไป	ตลอดปี	
แกงส้มดอกโสน ขนมดอกโสน	- ดอกโสน	ในท้องถิ่น	ก.ค. - ก.ย.	
แกงบวดมันจาว	- มันจาว	ในท้องถิ่น	พ.ย. - ธ.ค.	

ปฏิทินกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมชาวตำบลนุพราหมณ์

กิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของในการจัดการท่องเที่ยว
โดยชุมชนประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของตำบลนุพราหมณ์จึงได้มีการรวบรวมไว้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปฏิทินกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมชาวตำบลบุพราหมณ์

เดือน	ประเพณี / วัฒนธรรม	วัฒนธรรมที่ต้องพลิกฟื้น
มกราคม	- ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ - กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ	
กุมภาพันธ์	- เวียนเทียนวันมาฆบูชา - จดทะเบียนสมรสกลางภูผา (วันวาเลนไทน์)	
มีนาคม	-	
เมษายน	- ผ้าป่าประจำปี วันสงกรานต์ - ขนทรายเข้าวัด ก่อเจดีย์ทราย (1 วัน) - ฉลองพระทราย	- งานประจำปีวัดทับลาน - ทำบุญกลางบ้าน
พฤษภาคม	- เวียนเทียนวันวิสาขบูชา / พิธีไหว้ครู	
มิถุนายน	- คีนลานสู่ป่า / ปลอ่ยปลาลงอ่าง	
กรกฎาคม	- ทำบุญวันเข้าพรรษา / ทอดผ้าป่า/ ถือน้ำอัฐิ โปสธ	
สิงหาคม	- กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ/ทำบุญตักบาตร	
กันยายน		- กวนกระยาสารท (วันสารทไทย)
ตุลาคม	- ป่าริวาสออกพรรษา / ตักบาตรเทโว/ กฐินสามัคคี	
พฤศจิกายน	“ พลิกฟื้นวิถีชีวิตชุมชนคนบุพราหมณ์ ” ณ ไร่ศรีล้อม/สู่ ขวัญข้าว/ขอขมาข้าว/เกี่ยวข้าว/ฝัดข้าว - ลอยกระทง ไหว้ครู/ครอบครู(กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น)	
ธันวาคม	- กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ/ ทำบุญตักบาตร	

สิ่งที่ได้จากการศึกษาดูงาน

หลังจากที่ได้มีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทางคณะวิจัยจึงจัดให้มีการศึกษาดูงานขึ้นเพื่อ
 เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับกลุ่มที่สนใจจัดการท่องเที่ยวในตำบลบุพราหมณ์ โดยกำหนดให้
 มีการศึกษาดูงานระหว่างวันที่ 7-10 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ที่หมู่บ้านโฮมสเตย์ชะจอม อำเภอโขงเจียม
 และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนวังอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีกำหนดการใน
 การศึกษาดูงานดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 กำหนดการในการศึกษาดูงาน

วันที่	เวลา	โปรแกรม
7-ก.ค.-51	8.00 น.	ออกเดินทางจาก ต.บุพราหมณ์
	12.00 น.	อาหารกลางวัน
	15.00 น.	หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านชะชอม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี
		รับลูกเข้าบ้าน/รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
		การแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม 3 ชม./เข้าที่พัก โฮมสเตย์
8-ก.ค.-51	7.00 – 8.00 น.	ตักบาตร/ทานอาหารเช้า
	8.00 – 11.00 น.	นำเที่ยวป่าชมมหัศจรรย์ 4 อย่าง
		รับประทานอาหารเที่ยง/บายศรีสู่ขวัญ
	13.00 น.	ออกเดินทางไปชุมชนวังอ้อ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
	15.00 น.	แลกเปลี่ยนประเด็นการจัดท่องเที่ยวของหมู่บ้านวังอ้อ
		เข้าฐานกิจกรรม เดินป่า
	18.00 น.	เข้าพักที่ สนอ./รับประทานอาหารเย็น ที่ สนอ.
9-ก.ค.-51	8.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
	9.00 น.	แลกเปลี่ยน
	10.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง/แลกเปลี่ยน
	12.00 น.	อาหารกลางวัน
	13.00 น.	แลกเปลี่ยน
	14.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
	16.00 น.	อาหารเย็น/สรุปงาน
10-ก.ค.-51		อาหารเช้า ที่ สนอ.
		เดินทางกลับ

จากการศึกษาดูงานของสรุปการศึกษาดูงานของกลุ่มชุมชนต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี และคณะอาจารย์และนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังทั้งสิ้น 43 คน และมีการสรุปสิ่งที่ได้จากการดูงานในวันที่ 10 กรกฎาคม 2551 โดยได้แบ่งคณะผู้ศึกษาดูงานออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อประชุมสรุปบทเรียนและระดมความคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยการเปรียบเทียบชุมชนระหว่าง ชุมชนที่ศึกษาดูงานและชุมชนตำบลบุพราหมณ์ สรุปสาระสำคัญได้ดังตารางที่ 8-10

ตารางที่ 8 สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาดูงานของกลุ่มที่ 1

ชะชอม	วังอ้อ	บุพราหมณ์
<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง - ชาวบ้านมีส่วนร่วม - อนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม - รักษาประเพณีพื้นบ้าน - มีการบริหารจัดการชุมชนดี - เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้อื่น - การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม - คน 3 วัยเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน - มีวิถีความเป็นอยู่พอเพียง - ผู้คนมีความรักท้องถิ่นตนเอง - อาหารพื้นบ้านมีเอกลักษณ์ - ดูแลแขกเสมือนญาติ - พื้นที่บริเวณชุมชนสะอาด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประสานงานกับหน่วยงานได้ดี - ภาคที่เกี่ยวข้องมีความร่วมมือ - มีการจัดการป่าชุมชนอย่างเป็นระบบ - ศูนย์เรียนรู้มีความชัดเจน - ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการทำงาน - มีระบบการสื่อสารที่ดี - ใช้ระบบ บวร เข้ามาบริหารจัดการ (บ้าน/วัด/โรงเรียน) - มีการบริหารจัดการคนที่ดี - คณะกรรมการเข้มแข็ง - มีการบริหารเงินทุนอย่างเป็นระบบ - การจัดการขยะมีประสิทธิภาพ (บ่อบุญ) 	<ul style="list-style-type: none"> - แหล่งทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ - กลุ่มอาชีพเข้มแข็ง - มีการสืบทอดภูมิปัญญา - มีโฮมสเตย์รองรับนักท่องเที่ยว - มีคนที่อยากจะทำงาน - มีกลุ่มพลังงานทดแทน - มีการสื่อสารที่ดี - การคมนาคมสะดวก - มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ - มีภาคีทั้งในและนอกพื้นที่ - มีศูนย์เรียนรู้และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ระดับ 4 ดาว - มีกลุ่มเยาวชนการแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน - อาหารพื้นบ้านมีเอกลักษณ์ - มีสมุนไพร

ตารางที่ 9 สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาดูงานของกลุ่มที่ 2

ชะชอม	วังอ้อ	บุพราหมณ์
<ul style="list-style-type: none"> - การต้อนรับเป็นกันเอง / чим - น้ำสมุนไพร (จุดเด่นของชุมชน) - ความสามัคคีของชุมชนของคนทุกวัย - ประวัติชุมชน โดยแกนนำ (บริหารจัดการ) - การรับลูกเข้าบ้าน - ความประทับใจ/ความอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ขบวนการเรียนรู้จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ - มีหน่วยงานภาครัฐ (สกว.) - เชื่อมโยงกลุ่มอนุรักษ์ - เชื่อมกลุ่มในชุมชน/ภาคี - ดำรงอาชีพสร้างเส้นทาง - สร้างรายได้จากชุมชน - ความรัก และห่วงแหนป่า 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำวิจัยชุมชน - ทำความเข้าใจกับคนในชุมชน - ค้นหาแกนนำจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน - ค้นหาของดีในชุมชน - หาผู้รับผิดชอบฐานข้อมูลแต่ละกลุ่มที่มีอยู่ - ทำฐานข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชะขอม	วังอ้อ	บุพราหมณ์
-ความสะอาด(ความร่วมมือของชุมชน)/อาหารพื้นบ้าน -ความสะอาด/ถูกหลักอนามัย (ใช้ทรัพยากรท้องถิ่น) ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน -กลอนรำ -รำมโนราห์ (ตำนานท้องถิ่น) (สร้างให้เชื่อมกับการท่องเที่ยว) -การละเล่นพื้นบ้าน -รำกลองยาว -ชิงกะดืบ (ประยูกต์) . ตักบาตรร่วมกับเจ้าของบ้าน (ประเพณี) อาหารร่วมสมัยข้าวจี + กาแฟ เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ -ไหว้พระ 3 สมัย/ชมเสาเฉลียงคู่ -ดำป่าฎิหาริย์/ชมสะพานสามัคคี (วัดภูอานนท์) (ใช้ทรัพยากรท้องถิ่น) -รับของฝากจากแม่ ทานข้าวพาวเย็น (วัฒนธรรม + ประเพณี) -บายศรีสู่ขวัญ	-ค้นหาของดีในชุมชน -บรรยายก่อนลงพื้นที่จริง ลงพื้นที่ป่าชุมชน -การจัดรวบรวมข้อมูลเป็นฐาน เรียนรู้ -มีทีมวิทยากรให้ความรู้ตลอด เส้นทาง -วิทยากรเป็นกันเอง -มีป้ายบรรยายตลอดเส้นทาง อาชีพ (เศรษฐกิจพอเพียง) -แปลงสาธิต - ศูนย์เรียนรู้วิทย์ชุมชน (สื่อท้องถิ่น) - ศูนย์เรียนรู้ วัฒนธรรม (พัฒนาค่านจิตใจ)	-วางแผนการท่องเที่ยวชุมชน ต.บุพราหมณ์ -ค้นหาเส้นทางท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วม -สร้างกิจกรรม

ตารางที่ 10 สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาดูงานของกลุ่มที่ 3

ชะขอม	วังอ้อ	บุพราหมณ์
กิจกรรมที่พบ -การต้อนรับ -บริการน้ำดื่มน้ำเปล่า	กิจกรรมที่พบ -การต้อนรับ -แนะนำตัวสมาชิกของชุมชน	กิจกรรมที่มี -มีการต้อนรับ -มีบริการน้ำสมุนไพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ชะชอม	วังอ้อ	บุพราหมณ์
<ul style="list-style-type: none"> -น้ำสมุนไพร -การบรรยายประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ -การรับลูกเข้าบ้าน(ทำกิจกรรมส่วนตัว) -ทานอาหารเย็นที่เป็นอาหารพื้นบ้าน -ชมการแสดงของหมู่บ้าน ร่วม โนราห์/รำกะลา รำกลองยาว/หมอลำ -สำรวจร่วมกันทั้งชาวบ้านชะชอมและบ้านทับลาน -ตักบาตรพระสงฆ์ตอนเช้า -ทานอาหารเช้า(ข้าวต้ม, ข้าวจี) -เดินป่าดู/เสาเฉลียง/ชมถ้ำป่าภูเขาวัดภูพานนท์ -ขายของที่ระลึก -พิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกข้อมือ <p>ความประทับใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> -ความเป็นกันเองการ,พูด,การแสดงออก -ความร่วมมือของคน 3 วัย -วิถีชีวิตเรียบง่าย -อาหารพื้นบ้าน, ความอร่อย -ความจริงใจที่มีต่อกัน -รูปแบบที่อยู่อาศัยของชุมชน -รูปแบบการอำลา 	<ul style="list-style-type: none"> -การแนะนำตัวบุคคลของตำบล -บรรยายประวัติข้อมูลรายละเอียดต่างๆ -กิจกรรมเดินป่า (ตามฐานต่างๆ) -เดินดูที่พัก โฮมสเตย์และการประกอบอาชีพของคนในชุมชน การปลูกกล้วย/การเลี้ยงปลา/การเลี้ยงกบ <p>ความประทับใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> -ตัวพิธีกรบรรยาย -การร่วมมือกันอนุรักษ์ป่าของคนในชุมชน -กฎระเบียบการรักษาป่าของชุมชน -ความหลากหลายทางอาชีพของคนในชุมชน -ความอุดมสมบูรณ์ของป่า -ศูนย์คุณธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> -มีอาหารพื้นบ้าน -มีการแสดงของเยาวชน -มีสถานที่เที่ยวแต่ยังไม่ชัดเจน

หลังจากที่มีการสรุปบทเรียนที่ได้จากการศึกษาดูงานกลุ่มต่างๆทั้ง 3 กลุ่มร่วมกันคิดถึงกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวของตำบลบุพราหมณ์ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 สรุปกิจกรรมที่ตำบลบุพราหมณ์ต้องการนำเสนอต่อนักท่องเที่ยว

ด้าน	อะไร	กิจกรรม	กลุ่ม / สถานที่
ความรู้/เรียนรู้	-วงจรชีวิตอันน้อยนิดของต้นลาน	ฟังบรรยาย เดินชมป่าลาน	ที่ทำการอุทยานแห่งชาติทับลาน (คุณประมวล มาหาร)
	-เรียนรู้ประโยชน์จากต้นลาน	ฟังบรรยาย / สาธิตและลงมือทำ	กลุ่มจักสานไบลาน (คุณมณฑา ราชศิวิ) (คุณปวีณา ขอมีกกลาง)
	ศูนย์การเรียนรู้การดำรงชีวิตโดยหลักเศรษฐกิจพอเพียง	แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ	กลุ่มโฮมสเตย์ ม.1 ต.บุพราหมณ์ (คุณบุญจันทร์ ดากลาง)
	ศูนย์เรียนรู้พืชพลังงานทดแทนและเศรษฐกิจพอเพียง	ฟังบรรยาย/ปฏิบัติจริงโดยสกัดน้ำมันจากเมล็ดสบู่ดำ มาใส่เครื่องยนตร์ถีดี้แต่น	ไร่ศิริล้อม ม.8 ต.บุพราหมณ์ (คุณปัญญา ระโหฐาน)
	ศูนย์แพทย์แผนไทย	นำชมเศรษฐกิจพอเพียง นวดแผนไทย/ศึกษาพืชสมุนไพร/เดินป่าภูเขา มังกรเขียว	สถานีอนามัย (คุณชัยกุล ฤทธิมังกร) กลุ่มแพทย์แผนไทย (คุณอ่อนศรี ลุนผง)
ความเพลิดเพลิน	ชมอ่างน้อยคอยรัก (อ่างเก็บน้ำทับลาน)	ถ่ายภาพ , ชมวิว	กลุ่มโฮมสเตย์ (คุณบุญจันทร์ ดากลาง)
	น้ำตกบ่อทอง	เล่นน้ำ , ชมความงดงามของธรรมชาติ	ม.7 ต.บุพราหมณ์ (เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ)
	ชมหิ่งห้อยในคืนเดือนมืด (19.00 น.เป็นต้นไป)	มีคนนำชม	ม.7 ต.บุพราหมณ์ (เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ)
	ล่องเรือยางในอ่างเก็บน้ำ	นั่ง 8 คนใช้เวลา 1.30 ชม. ชมธรรมชาติ (โอโซน ระดับ 7 ของโลก)	ม.7 ต.บุพราหมณ์ (เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ)
	ชมกระทิง	นั่งห้าง	ม.10 ต.บุพราหมณ์ (คุณปนัดดา หอมริน)
	การแสดงศิลปวัฒนธรรมจากเยาวชน	เซิ้งไบลาน/ระบำทวารวดี / มุขบาเสียงเทียน	เยาวชน ม.1 ต.บุพราหมณ์ (คุณเอกรินทร์ ทองมา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ด้าน	อะไร	กิจกรรม	กลุ่ม / สถานที่
ความ เพลิดเพลิน	จุดชมวิวหลังศาลโทน	เดินชมวิว , ถ่ายภาพ	ม.4 ต.บุพราหมณ์ (จุดปลัดเคชา วรรณมร)
	ศึกษาวิถีวัฒนธรรม ของชุมชนคนทับลาน	นั่งรถอีแต่น , เดินชม	ม.1 ต.บุพราหมณ์ (จุดปลัดเคชา วรรณมร)
	ป่าชุมชน	เดินชมธรรมชาติ , ชมนก นานาชนิด , ชมสัตว์	ม.8 ต.บุพราหมณ์ (จุดบุญสม ประถมพรมราช)
	น้ำตกเหวนกกก	เดินป่า+พักผ่อน 2 วัน 1 คืน	ม.1ต.บุพราหมณ์ (เจ้าหน้าที่อุทยานและ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น)
	ทุ่งดูร์ถไฟ	เดินป่า+ พักแรม 3 วัน 2 คืน	
	ชมดอกคูสิตา	เดินป่าพักผ่อน 3 วัน 2 คืน *ปลายฝนต้นหนาว (พ.ย.-ม.ค.)	
	เหวมหาหอน	เดินป่า (ไป-กลับภายในวัน)	ม.10 ต.บุพราหมณ์ (จุดปนัดดา หอมริน)
	ถ้ำค้างคาว	เดินป่า (ไป-กลับ 2 วัน 1 คืน) -ไปร้องช้าง -ขออนุญาตใหญ่ -พุไทร (มีน้ำซับ)	ม.3 ต.บุพราหมณ์ (จุดปลัดเคชา วรรณมร)
ความ ประทับใจ	ของที่ระลึก	ผลิตภัณฑ์ใบลาน	กลุ่มจักสานใบลาน ม.1 (คุณมณฑา ราชดีผิว)
	การต้อนรับแบบเป็น กันเอง	น้ำดื่มสมุนไพร	กลุ่มโฮมสเตย์ (คุณบุญจันทร์ ดากลาง)
	การให้บริการที่พัก	พักผ่อน	กลุ่มโฮมสเตย์ (คุณบุญจันทร์ ดากลาง)
	การต้อนรับก้าวแรก	คล้องพวงมาลัย	กลุ่มโฮมสเตย์ (คุณบุญจันทร์ ดากลาง)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ด้าน	อะไร	กิจกรรม	กลุ่ม / สถานที่
ความประทับใจ	ความปลอดภัย	บรรยายหน้าที่ ด้านความปลอดภัย	อปพร.
	สร้างความคุ้นเคย	พูดคุยตอบคำถาม นักท่องเที่ยวยังเป็น กันเอง	กลุ่ม โฮมสเตย์ เจ้าของบ้าน

ร่างกำหนดการของการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวตำบลนพพราหมณ์

เนื่องจากตำบลนพพราหมณ์มีทรัพยากรในการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทั้งในส่วนของการเที่ยวชมธรรมชาติ สถานที่ทางศาสนา รวมทั้งสถานที่ที่ให้ความรู้ในเรื่องกิจกรรมต่างๆ เช่น บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์หัตถกรรมจักสานโบราณ ฯลฯ ซึ่งทรัพยากรในการท่องเที่ยวมีทั้งที่อยู่ในสถานะที่พร้อมรับนักท่องเที่ยวและที่ยังต้องปรับปรุง ในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในครั้งนี้จึงเป็นเพียงการวางโปรแกรมคร่าวๆ ไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของสถานที่แต่อย่างใด และโปรแกรมการท่องเที่ยวจะถูกจัดขึ้นตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มา เช่น เวลาในการมาและเวลาในการกลับ ลักษณะของสถานที่ที่ต้องการ เช่น เที่ยวในลักษณะบันเทิง เที่ยวในลักษณะวิชาการ ดังนั้น โปรแกรมที่จัดขึ้นในครั้งนี้จึงยังต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขในบางส่วน เช่น ในเรื่องของสถานที่ และการจัดตารางเวลา

การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว

1) จัดโปรแกรม 1 วัน (เช้า-เย็นกลับ)

- | | | |
|------------------|--|---------------------------|
| 10.00 น. | อาหารว่าง (รับรองด้วยน้ำสมุนไพร) | |
| 10.00 - 12.00 น. | ศึกษาวงจรชีวิตของต้นลาน | |
| 12.00 - 13.00 น. | รับประทานอาหารเที่ยง ณ ทับลานโฮมสเตย์ | |
| 13.00 - 14.00 น. | เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ณ ทับลานโฮมสเตย์ | |
| 14.00 - 14.15 น. | อาหารว่าง (แบบไทย) (ขนมเขี้ยว) | |
| 14.15 - 16.00 น. | ชมการสาธิตกลุ่มอาชีพ | เลือก 1 โปรแกรม (ปฏิบัติ) |
| | - กลุ่มโบราณ | |
| | - กลุ่มเทียนหอม | |
| | - จักสานไม้ไผ่ | |
| | - สวัสดิการชุมชน | |
| 16.00 น. | เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ | |
| | (ชุมชนตำบลร่วมโบกมืออำลา) | |

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) จัดโปรแกรม 2 วัน 1 คืน(การท่องเที่ยวแบบเรียนรู้)

วันที่ 1	10.00 – 10.30 น.	อาหารว่าง (น้ำสมุนไพรร)
	10.30 – 12.00 น.	ศึกษาชีวิตอันน้อยนิดของต้นลาน
	12.00 – 13.00 น.	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00 – 14.30 น.	เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
	14.30 – 14.45 น.	อาหารว่าง
	14.45 – 16.45 น.	เที่ยวชมธรรมชาติภูมิังกรเขียว
	16.45 – 18.00 น.	นวดแผนไทย (ศูนย์เรียนรู้)
	18.00 – 19.00 น.	ร่วมรับประทานอาหารเย็น
	19.00 – 21.00 น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
	21.00 เป็นต้นไป	เข้าพัก ณ ทับลานโฮมสเตย์
วันที่ 2	7.00 – 8.00 น.	ร่วมรับประทานอาหารเช้า
	8.00 – 11.00 น.	- ชมวิถีชุมชนคนทับลานหรือศูนย์เรียนรู้พืชพลังงานทดแทน
	11.00 – 12.00 น.	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน
	12.00 – 14.00 น.	จุดชมวิวด้านทิศเหนือ
	14.00 เป็นต้นไป	เดินทางชมผลิตภัณฑ์จากใบลาน ณ ศูนย์ OTOP เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ(ชุมชนทับลาน โบกมืออำลา)

3) จัดโปรแกรม 2 วัน 1 คืน(การท่องเที่ยวตามธรรมชาติ)

วันที่ 1	10.00 น.	อาหารว่าง (น้ำสมุนไพรร)
	10.30 – 11.00 น.	ชี้แจงเส้นทางและการปฏิบัติตัวในการศึกษาธรรมชาติ
	11.00 – 12.00 น.	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน
	12.00 น.	ออกเดินทาง - น้ำตกเหวนกกก/ ถ้ำค้างคาวหรือ - เหวมหาทอน
ช่วงเย็น		พักแรมกลางป่า + อาหารเย็น
วันที่ 2	เช้า	- ชมธรรมชาติยามเช้า/ประกอบอาหารเช้าร่วมกัน
บ่าย		- รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน - เดินทางกลับมายังศูนย์แพทย์แผนไทย - อาหารว่าง/ก่อนกลับแวะศูนย์ OTOP เพื่อซื้อของที่ระลึก
เย็น		เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพชุมชนทับลานร่วม โบกมืออำลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งที่ชุมชนตำบลบูรพราหมณ์อย่างสื่อกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

จากการอภิปรายของชุมชนตำบลบูรพราหมณ์ที่ไปดูงานการท่องเที่ยวได้ข้อสรุปสิ่งที่อยากสื่อกับบุคคลที่มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวใน 4 ประเด็นได้แก่ 1) การเรียนรู้ 2) ความเพลิดเพลิน 3) ความสนุกสนาน และ 4) ความประทับใจ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 สิ่งที่ชุมชนตำบลบูรพราหมณ์อย่างสื่อกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

ประเด็น	อะไร	กิจกรรม
การเรียนรู้	- ป่าลาน - วัฒนธรรมประเพณี - บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	- การตั้งศูนย์การเรียนรู้ - สร้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
ความเพลิดเพลิน	- สถานที่พัก - สถานที่ท่องเที่ยว	- พัฒนาโฮมสเตย์ - ปรับปรุงสถานที่ - จัดกลุ่มมัคค์ุเทศ
สนุกสนาน	- การแสดงของชุมชน - การละเล่น	- จัดการแสดงของเยาวชน - การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว
ความประทับใจ	- ธรรมชาติ หมอก อากาศ - ชุมชน - วัฒนธรรม - อาหาร - ตัวของคน	- ชมธรรมชาติ - อาหารพื้นบ้านตามฤดูกาล - อธิบายไม้ตรีของคนในชุมชน - ความมีน้ำใจ - การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

ผลจากการศึกษาดูงานของกลุ่มโฮมสเตย์ตำบลนาคอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1) เกิดการพัฒนาแผนการต้อนรับนักท่องเที่ยวของกลุ่มโฮมสเตย์ตำบลนาคออย่างเป็นรูปธรรม โดยขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับตำบล โดยประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบูรพราหมณ์

2) มีการปรับตัวของสมาชิกภายในกลุ่ม สมาชิกบางส่วนไม่สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวให้พักค้างที่บ้านได้ด้วยเหตุผลต่างๆกัน เช่น ด้านสุขภาพ แต่ก็ยังมีสมาชิกอื่นๆที่สนใจเพิ่มเติมในการปรับบ้านพักให้เป็นโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นผลจากการที่ได้ไปศึกษาดูงานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 สมาชิกที่เปิดบ้านเป็นโฮมสเตย์ก่อนและหลังการศึกษาดูงาน

รายชื่อสมาชิกก่อนดูงาน	นักท่องเที่ยวพักได้	รายชื่อสมาชิกหลังดูงาน	นักท่องเที่ยวพักได้
1)นางบุญจันทร์ ดากลาง	20 คน	1)นางบุญจันทร์ ดากลาง	20 คน
2)นายสำราญ ทศพร	6 คน	2)นางนาง สร้อยโท	6 คน
3)นายบุญเลิศ สร้อยโท	20 คน	3)นางปีتما บุญเทียม	20 คน
4)นางกัลยา โมรวาน	ไม่รับ	4)นายนิรันดร ชัยยูรวัฒน์	20 คน
5)นางนาง สร้อยโท	6 คน	5) นายธัญญา แสง สวรรค์	5 คน
6)นางปีتما บุญเทียม	20 คน	6)นางมณี วัฒนวารงกุล	10 คน
จำนวนนักท่องเที่ยวที่พักได้	72 คน	7)นางวินัย เบลเยี่ยม	10 คน
		8)นายไพฑูรย์ พูลเกษม	20 คน
		9)นายสรณ์ ผาสุก	10 คน
		จำนวนนักท่องเที่ยวที่พักได้	121 คน

วิจารณ์ผลการศึกษา

เนื่องจากที่บ้านโฮมสเตย์เกิดการผลักดันของหน่วยงานในระดับพื้นที่ได้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบลร่วมกับสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี มีกระบวนการในการทำประชาคมเพื่อแสวงหาคนที่สนใจ พื้นที่ที่โฮมสเตย์ตั้งอยู่เป็นบริเวณหมู่ 1 บ้านทับลาน ตำบลบุพราหมณ์เป็นส่วนใหญ่ที่บ้านโฮมสเตย์ จึงเกิดขึ้น เน้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การดำเนินงานของที่บ้านโฮมสเตย์เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดปราจีนบุรี และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดภาคกลางตอนล่าง เมื่อเดือนมกราคม 2549 การท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี จัดให้มีการประชุมเพื่อหาแนวทางการยุทธศาสตร์ เพื่อจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดขึ้นที่บ้านคลองยายคำ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2549 ที่บ้านโฮมสเตย์ได้เปิดตัวขึ้น โดยมีวิทยุชุมชนเครือข่ายภาคตะวันออก ได้จัดประชุมประจำปีขึ้น เพื่อให้ที่บ้านโฮมสเตย์ได้เกิด และดำเนินการรับนักท่องเที่ยว โดยมีนักท่องเที่ยวได้เข้ามาใช้บริการส่งแ่งหินเฟิง ชมวิวผางาม ชมหัตถกรรมโบราณ เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปรับใช้กับชีวิตประจำวัน คัดน้ำสมุนไพร สูดโอโซนอันดับ 7 ของโลก นวดแผนไทย พักที่บ้านโฮมสเตย์ ล่องเรือชมธรรมชาติอ่างเก็บน้ำทับลาน ดูหิ่งห้อยที่อ่างเก็บน้ำทับลาน ฟังบรรยายเกี่ยวกับพื้นที่มรดกโลก โดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทับลาน วิธีชีวิตชุมชนในพื้นที่มรดกโลก เขียวชมน้ำตกเหวนกกก น้ำตกบ่อทอง ที่พักที่บ้านโฮมสเตย์

การพัฒนาของกลุ่มส่วนใหญ่เกิดจากการหน่วยงานทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยรูปแบบจะเป็นการประชุม ศึกษาดูงาน สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ไปเข้าร่วม

ส่วนใหญ่ผู้ที่ไปร่วมเป็นนางบุญจันทร์ คากลาง ที่เป็นประธานกลุ่ม ในส่วนของสมาชิก โสมสเคย์ เกิดการพัฒนาในด้านความรู้ไม่มากนักแต่มีการปรับปรุงในด้าน โครงสร้างทางกายภาพในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ที่นอน เป็นต้นในส่วนของกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวยังไม่มีรูปแบบที่เด่นชัดและการจัดการการท่องเที่ยวยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนกับสมาชิกตำบล โสมสเคย์ งานวิจัยจึงจัดให้มีการศึกษาดูงานและระดมสมองหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบุพราหมณ์ ซึ่งเป็นการยกระดับจากการท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ไปสู่หมู่บ้านอื่นในตำบล จากการท่องเที่ยวแบบโสมสเคย์ไปสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

รูปแบบการดำเนินงานและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของกลุ่มตำบลโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี มีสมาชิก 10 หลังคาเรือน แต่มีบ้านพัก 5 หลังคาเรือน อีก 5 หลังคาเรือนเรือนเป็นสมาชิกที่ทำการเกษตร เช่นปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงปลา ผลไม้ ปลอดสารพิษ สมุนไพร รูปแบบการจัดการเป็นแบบรวมศูนย์ในการตัดสินใจมอบให้ประธานกลุ่มเป็นหลักในการต้อนรับหรือประสานงาน จัดการ โปรแกรมการท่องเที่ยว มีการทานอาหารเย็นร่วมกัน บริเวณบ้านของประธานกลุ่ม การจัดการเรื่องการเงินที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวเจ้าของบ้านจะได้ค่าพักค้าง 100 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ในส่วนค่าอาหารจะรับประทานรวมกันที่บ้านประธาน สมาชิกที่มาช่วยงานการต้อนรับก็จะได้รับค่าตอบแทน ที่ผ่านมานักท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มศึกษาดูงานเป็นส่วนใหญ่ โดยระบบการจองที่พักต้องแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 อาทิตย์ ยังไม่มีระบบการวางมัดจำก่อนแต่ที่ผ่านมายังไม่เกิดปัญหาการไม่มาของนักท่องเที่ยวเมื่อแจ้งมาแล้วส่วนหนึ่งมาจากการเป็นคณะศึกษาดูงานที่มีหน่วยราชการติดต่อประสานงานมา แต่เนื่องจากมีการก่อตั้งและพัฒนาการไม่นานนักจากปี 2549 ถึง 2551 กลุ่มกำลังอยู่ในช่วงของการปรับตัวและพัฒนาตัวเอง ทางด้านกายภาพในการต้อนรับนักท่องเที่ยวมีความพร้อมทั้งบ้านพักอาศัย ที่นอน ห้องน้ำ แต่ในเรื่องความรู้เรื่องการจัดการและการต้อนรับยังต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

การพัฒนาศักยภาพในการจัดการของกลุ่มตำบลโฮมสเตย์ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเวทีพูดคุย ก่อนให้เกิดการทบทวนข้อมูลต่างๆที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลบุพราหมณ์ ก่อให้เกิดแนวคิดในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลบุพราหมณ์ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับตำบล และจากการศึกษาดูงานที่จังหวัดอุบลราชธานีได้เพิ่มพูนความรู้ด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความชัดเจนมากขึ้น ได้มีการเทียบเคียงสิ่งที่ดูงานมาสู่แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยปรับตัวให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมากขึ้น โดยค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อในด้านต่างๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ การใช้ประโยชน์ กิจกรรมกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ให้ทราบถึงกิจกรรมที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ ในส่วนของสมาชิกโฮมสเตย์มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากเดิมและมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการและการต้อนรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. สรุปการบรรยายพิเศษการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการจัด Home stay (Community Based Tourism and Home stay) โดย Dr. Erik Holm Petersen. กรุงเทพฯ.
- กิตติชัย เจริญชัย. 2548. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อ สัมผัส วัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) บ้านชะชอม ตำบลโพธิ์นากลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัด อุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ขนิษฐา พอนอ่วม และคณะ. 2543. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :กรณีศึกษาชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอ ตานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (รายงานการวิจัย) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. กระทรวงสาธารณสุข.
- ชูวิทย์ ศิริเวชกุล .2544. การท่องเที่ยวชุมชนและการจัด Homestay (Community Based Tourism and Homestay) ใน จุดสธารการท่องเที่ยว ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (ม.ย.2544)
- ดร.ณิ ช่อนกลิ่น. 2546. การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบ Home stay ในอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัด หนองคาย. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นงลักษณ์ อยู่เย็นดี. 2546. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมโฮมสเตย์ของ นักท่องเที่ยวชาวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นราธิป ผลบุญรักษ์. 2547. การปรับที่อยู่อาศัยเดิมเป็น “โฮมสเตย์” ของชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ต.ปลายโพงพาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิฐริน ไล่พันธ์. 2544. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูออง นายอย จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต วิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นำชัย ทนุผล และคณะ. 2543. การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระ พิพัฒน์ โยธะพงศ์. 2547. การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโค้ง อำเภอภูมินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มธุรส ปราบไพรี. 2544. โฮมสเตย์ กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ใน จุดสธารการท่องเที่ยว ปีที่ 20 ฉบับที่ 4 (ต.ค.-ธ.ค.2544).

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2525. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท. เอกสารประกอบการสัมมนา.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร

ปริศนา โกมลละสูต. 2534. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน: ศึกษาเปรียบเทียบผู้เคยย้ายถิ่นและ

ผู้ไม่เคยย้ายถิ่น. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

www.homestayfanclub.com

www.Homestaythailand.com



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

ชื่อผู้เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโฮมสเตย์
โครงการวิจัย “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการของ
กลุ่มโฮมสเตย์บ้านทับลานอำเภอชาติ จังหวัดปราจีนบุรี
ระหว่างวันที่ 6 – 10 กรกฎาคม 2550 ณ จังหวัดอุบลราชธานี

ที่	ชื่อ – นามสกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์
1.	นายนพดล เสนากุล	โรงเรียนบ้านทับลาน ม.10 ต.บุพราหมณ์ อ. ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0896696414
2.	นายสุวัฒน์ กองธรรม	171 ม.6 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0800968274
3.	ส.ต.ท.เมธา วรรณมร	672 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0897510699
4.	นางสองเมือง พรหมภูหา	129 ม.7 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0879406251
5.	นางปรอย ประถมพรมราช	166 ม.8 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	-
6.	ปนัดดา หอมรินทร์	14 ม.10 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	
7.	นางบุญจันทร์ ดากกลาง	289 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	
8.	สมจิตร แคนไรสม	289 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	
9.	ปีพมา บุญเทียม	352 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	
10.	นางมลทา ราชสีหิว	525 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0819960036
11.	นางประหยัด สดใส	101 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	-
12.	นางสาวปวีณา ขอมีกกลาง	31 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0851488905
13.	นางประเสริฐ ทองมา	528 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0868244659
14.	นายบรรเจิด ร่วมทอง	โรงเรียนบ้านทับลาน ม.10 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0819454830
15.	นางสาวอินทรีา เปลือกแก	627 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0896038819
16.	นางสาวจรรณันท์ เข็มชู	431 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0861554230
17.	ค.ญ.วีรยา นาคนิม	31 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	
18.	นายเอกรินทร์ ทองมา	528 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0861534476
19.	นายปัญญา ระโหฐาน	357 ม.8 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0815775898
20.	นายอำนาจ โพธิ์แก้ว	215 ม.6 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	0876138034
21.	นายไพฑูร พูลเกษม	422 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.ชาติ จ.ปราจีนบุรี	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์
22.	นายรัชฎญา แสงสวรรค์	573 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	0868320679
23.	นายบุญสม ประถมพรมาราช	166 ม.8 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	0898334229
24.	นายกิตติภณ หงส์ทอง	271/1 ม.4 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	0876782539
25.	นางสายหยุด ทองมา	528 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
26.	นางจรรยา อินทะปัญญา	501 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
27.	นายอ่อนศรี ลุนผง	507 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
28.	นายประชุม ลิ้มทอง	104 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
29.	นายพุม ศรีพงษ์ศ	57 ม.7 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
30.	นายเสริม ประถมพรมาราช	166 ม.8 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
31.	นายชยันต์ ขอมักกลาง	693 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
32.	นางสาวนิภาพร พรหมภูษา	129 ม.7 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
33.	นางดาวหวัน อุตส่าห์เพียร	125 ม.7 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	
34.	นายสุจริต รักษายณี	501 ม.1 ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้